

Suvremena demografska obilježja i procesi u Gradu Senju

Kovač, Tibor

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:301283>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

Tibor Kovač

Suvremena demografska obilježja i procesi u Gradu Senju

Diplomski rad

**Zagreb
2022.**

Tibor Kovač

Suvremena demografska obilježja i procesi u Gradu Senju

Diplomski rad

predan na ocjenu Geografskom odsjeku
Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
radi stjecanja akademskog zvanja
magistra geografije

**Zagreb
2022.**

Ovaj je diplomski rad izrađen u sklopu diplomskog sveučilišnog studija *Geografija; smjer: Baština i turizam* na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pod vodstvom doc. dr. sc. Ivana Zupanca

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Diplomski rad

Suvremena demografska obilježja i procesi u Gradu Senju

Tibor Kovač

Izvadak: Temeljni resurs nekog prostora je stanovništvo. U posljednjih 20 godina Republika Hrvatska bilježi negativne demografske trendove koji mogu ozbiljno zaprijetiti ekonomskom, socijalnom i kulturnom razvoju Republike Hrvatske. Upravo zbog fokusa koji se nalazi na demografskoj slici Republike Hrvatske javlja se sve više istraživanja stanovništva od strane raznih struka, ujedno i geografa te demografa. U ovom radu analizirani su demografski procesi 27 naselja Grada Senja temeljeni na popisima iz 2001., 2011. te 2021. godine. U radu su analizirani brojni demografski pokazatelji, poput ukupnog kretanja stanovništva od prvog suvremenog popisa na prostoru Republike Hrvatske 1857. godine do posljednjeg provedenog popisa 2021. godine. Prirodno kretanje je obrađeno u razdoblju od 2000. g do 2019. godine. U radu su prikazani intenzitet migracija i cirkulacija stanovništva pod utjecajima deagrarizacije, industrijalizacije te urbanizacije. Ujedno, u radu su analizirane strukture stanovništva prema dobi, spolu te ekonomskoj aktivnosti. Na kraju rada opisane su kratkoročne projekcije broja stanovnika za 2031. godinu.

52 stranice, 17 grafičkih priloga, 15 tablica, 52 bibliografske reference; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: stanovništvo, natalitet, mortalitet, Grad Senj, grad Senj

Voditelj: doc. dr. sc. Ivan Zupanc

Povjerenstvo: doc. dr. sc. Ivan Zupanc
doc. dr. sc. Vedran Prelogović
doc. dr. sc. Dubravka Spevec

Tema prihvaćena: 10. 2. 2022.

Rad prihvaćen: 8. 9. 2022.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska.

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zagreb
Thesis
Faculty of Science
Department of Geography

Master

The contemporary demographic features and processes in the City of Senj

Tibor Kovač

Abstract: The basic resource of a certain area is the population. In the last 20 years, the Republic of Croatia has witnessed negative demographic trends that can seriously threaten the economic, social and cultural development of the country. Because of the focus on the demographic processes of the Republic of Croatia, more and more population research is being done by various professions, including geographers and demographers. This thesis analyzes the demographic processes of 27 settlements in the City of Senj based on the censuses of 2001, 2011 and 2021. The paper analyzes numerous demographic indicators such as the overall population change from the first modern census in the Republic of Croatia in 1857 to the last census conducted in 2021. Natural population change was analysed for period from 2000 to 2019. The thesis shows the intensity of migration and population circulation under the influence of deagrarization, industrialization and urbanization. At the same time, the paper analyzed the population structure by age, gender and economic activity. At the end, short term projections of the number of inhabitants for the year 2031 are given.

52 pages, 17 figures, 15 tables, 52 references; original in Croatian

Keywords: population, birth rate, death rate, City of Senj, city of Senj

Supervisor: Ivan Zupanc, PhD, Assistant Professor

Reviewers: Ivan Zupanc, PhD, Assistant Professor
Vedran Prelogović, PhD, Assistant Professor
Dubravka Spevec, PhD, Assistant Professor

Thesis title accepted: 10/02/2022

Thesis accepted: 08/09/2022

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb, Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Predmet i ciljevi istraživanja te hipoteze rada	2
3. Metode rada te prostorni i vremenski okvir istraživanja	3
4. Pregled dosadašnjih istraživanja.....	4
5. Osnovna geografska obilježja.....	5
5.1. Geografski položaj i smještaj.....	5
5.2. Fizičko-geografska obilježja Grada Senja	6
5.2.1. Reljef.....	6
5.2.2. Klima.....	7
5.2.3. Vegetacija	8
5.3. Historijsko-geografski razvoj grada Senja i okolnih naselja	8
5.4. Upravno-teritorijalni ustroj Grada Senja	10
6. Prostorni razmještaj stanovništva te gustoća naseljenosti	12
6.1. Prostorni razmještaj stanovništva	12
6.2. Gustoća stanovništva	16
7. Kretanje stanovništva.....	20
7.1. Opće kretanje stanovništva Grada Senja.....	20
7.2. Prirodno kretanje stanovništva.....	26
7.3. Mehaničko kretanje.....	28
7.3.1. Migracija.....	30
7.3.1. Cirkulacija.....	35
8. Biološki sastav stanovništva	38
8.1. Sastav stanovništva prema spolu	39
8.2. Sastav stanovništva prema dobi.....	44
9. Društveno gospodarski sastav stanovništva.....	50

9.1. Sastav stanovništva prema ekonomskoj aktivnosti.....	50
9.2. Sastav stanovništva prema gospodarskoj djelatnosti.....	52
9.3. Obrazovni sastav stanovništva.....	54
9.4. Kulturno-antropološki sastav stanovništva.....	55
10. Demografski resursi te projekcije broja stanovnika Grada Senja.....	56
Popis literature	58
Popis izvora.....	59
Popis priloga	VII
Popis slika	VII
Popis tablica	VIII

1. Uvod

Republiku Hrvatsku u zadnjih 30-ak godina karakteriziraju izrazito nepovoljni i negativni demografski trendovi i procesi. Najviše je izražena negativna prirodna promjena koja dovodi do snažnog smanjenja ukupnog broja stanovnika te demografskog starenja. Kroz povijest puno faktora je utjecalo na oblikovanje trenutnog demografskog stanja.

Naslijeđena disperzna struktura naseljenosti, nerazvijena mreža regionalnih i subregionalnih centara, prijelaz s poljoprivredne na industrijsku proizvodnju za koju prostor nije bio spreman te selektivna emigracija mladih iz ruralnih područja u urbano-industrijska središta glavni su čimbenici nepovoljne demografske slike. Ratna zbivanja su kao i druge društveno-političke (ne)prilike samo intenzivirali i ubrzali navedene procese (Wertheimer-Baletić, 2004).

Prostor Grada Senja interesantan je predmet istraživanja radi burne prošlosti, negativnih demografskih trendova, ali povoljnih gospodarskih uvjeta. U ovom radu analizirano je područje Grada Senja sa svim naseljima te se može vidjeti što je prethodilo sadašnjim demografskim i gospodarskim trendovima, kakva je bila dinamika stanovništva kroz povijest te kakva je demografska budućnost ovog prostora.

2. Predmet i ciljevi istraživanja te hipoteze rada

Predmet ovog istraživanja je analiza i prikaz suvremenih demografskih obilježja i procesa na području Grada Senja. Ciljevi rada su: analiza broja i prostornog razmještaja stanovništva, analiza ukupnog kretanja stanovništva u razdoblju 1857. – 2021. godine, analiza povezanosti ukupnog kretanja stanovnika te prirodnog i prostornog kretanja stanovnika te analiza demografskih resursa i pretpostavka budućeg kretanja stanovništva.

Cilj rada je doprinijeti demografskim istraživanjima ovog prostora koji kronično nedostaju te bi izrada novih istraživanja pomogla demografskom i gospodarskom planiranju rasta i razvoja ovog kraja.

Na temelju proučene literature, prethodnih istraživanja te ciljeva rada postavljene su sljedeće hipoteze:

Hipoteza 1: Grad Senj kao najveće naselje u sastavu Grada Senja jedino bilježi porast broja stanovnika.

Hipoteza 2: Na demografski razvoj Grada Senja najznačajnije su utjecali procesi deagrarizacije, industrijalizacije te urbanizacije nakon 60-ih godina prošlog stoljeća.

3. Metode rada te prostorni i vremenski okvir istraživanja

Za potrebe izrade ovog rada korištena je metoda analize sadržaja dostupne znanstvene i stručne literature uz uporabu vjerodostojnih internetskih izvora kako bi se lakše ostavio uvid u demografske procese koji se događaju na prostoru Grada Senja.

Temeljni izvor podataka za izradu ovog rada su popisi stanovništva i stručni podaci prikupljeni od strane Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske. Kao dodatni izvor podataka korištena je stručna i znanstvena literatura. Vizualizacija analizirane problematike prostora Grada Senja izrađena je u programu ArcGIS 10.7., dok je obrada podataka izvršena u programu MS Office.

Prostorni okvir istraživanja je prostor Grada Senja koji se teritorijalno nalazi u sastavu Ličko-senjske županije te je omeđen sa Gradom Novim Vinodolskim na sjeveru te Općinom Karlobag na jugu. Sa zapadne strane granicu čini Jadransko more, dok je sa istočne strane planina Velebit.

Vremenski okvir su dva međupopisna razdoblja 2001. – 2011. godine te 2011. – 2021. godine. Za analizu ukupnog kretanja stanovništva korišteni su podaci od prvog modernog popisa stanovništva 1857. godine, a za izračun pokazatelja vitalne statistike korišteni su podaci za razdoblje od 2000. godine do 2020. godine. Poteškoće u analizi podataka društveno-gospodarskog sastava stanovništva za manja naselja proizlaze iz činjenice da oni nisu dostupni, a također treba naglasiti kako svi podaci prikupljeni popisom 2021. godine još uvijek nisu objavljeni te nisu mogli biti uključeni u ovaj rad. Istraživani prostor je analiziran na razini popisa administrativno-teritorijalnog ustroja iz Popisa 2011. te Popisa 2021. godine.

4. Pregled dosadašnjih istraživanja

Prostor Grada Senja je iznimno zanemaren što se tiče demografskih istraživanja. Jedino su Turk, Šimunić i Pokos iz Instituta Ivo Pilar 2017. godine objavili rad o demografskim obilježjima Podgorja, gdje spada i Grad Senj. Drugi podaci o samom gradu Senju dobiveni su sa internetskih stranica Grada Senja te iz Strategije razvoja Grada Senja koja je objavljena 2015. godine.

S druge strane, puno je znanstvene literature napisano od strane vrsnih geografa poput Nejašmića (1991., 2005., 2008.), Toskića (2016.) te demografkinje Wertheimer-Baletić (1999., 2004) koja je pomogla u izradi ovog rada. Za potrebe istraživanja i pisanja ovoga rada, korištena je i knjiga profesora Aleksandra Lukića iz 2012. godine koja detaljno daje prikaz tipologije ruralnih i urbanih naselja u Republici Hrvatskoj.

5. Osnovna geografska obilježja

5.1. Geografski položaj i smještaj

Grad Senj prema administrativno-teritorijalnom ustroju Republike Hrvatske nalazi se u Ličko-senjskoj županiji (sl. 1). Ujedno, prema međunarodnoj klasifikaciji prostornih statističkih jedinica pripada NUTS II regiji: Jadranska Hrvatska. Grad Senj, cijelim svojim teritorijem nalazi se na obali Jadranskog mora, što mu pruža značajnu prometnu važnost, uz to je i poznatim planinskim prijevojem Vratnik (700 nv/m) povezan sa središnjom Hrvatskom.

Sl. 1. Položaj Grada Senja na prostoru Republike Hrvatske

Izvor: autor

Prostor Grada omeđen je na sjeveru sa prostorom Grada Novi Vinodolski koji se nalazi na prostoru Primorsko-goranske županije, a na jugu sa prostorom općine Karlobag koja se

nalazi na prostoru Ličko-senjske županije. Na istoku je omeđen s jednom od najvećih hrvatskih planina Velebitom, dok se na zapadu nalazi Jadransko more (Senj, 2015).

Upravo je smještaj uz Jadransko more ključan segment prometne povezanosti Grada Senja sa drugim gradovima na hrvatskoj obali, ali i sa drugim gradovima Mediterana. Najbolji primjer tomu je povezanost grada Senja i Mletačke Venecije, zbog sječe, izvlačenja i transporta visokovrijednih trupaca bukve, grada, smreke i bora sa obronaka Velebita tijekom povijesti (Senj, 2015).

Cestovno je prostor Grada Senja povezan sa zaleđem preko planinskog prijevoja Vratnik, na sjeverozapadu s Vinodolskom dolinom, Rijekom i njezinim zaleđem te na jugu sa Zadrom, Splitom i južnom Dalmacijom. Žila kucavica ovog prostora upravo je Jadranska magistrala (D8) koja je završena 60ih godina 20. stoljeća te je u potpunosti transformirala hrvatsko priobalje, uključujući i prostor Grada Senja (Senj, 2015).

5.2. Fizičko-geografska obilježja Grada Senja

5.2.1. Reljef

Prostor Grada Senja nalazi se na kontaktnom području između mediteranskog i planinskog područja, gdje se bez prijelaznih zona planinsko područje direktno spušta prema moru, odnosno Kvarnerskom arhipelagu. Ujedno, prostor Grada Senja uz prostor Velebita, obuhvaća i obronke Kapele i Senjskog Bila.

Najveći dio reljefne svojstvenosti određeno je Sjevernim Velebitom, odnosno Dinarskim gorskim nizom na tipičnom kraškom području. Sjeverni Velebit se proteže od prijevoja Vratnik do prijevoja iznad Jablanca. Dužina Sjevernog Velebita je oko 30 km kolika mu je i širina. Senjsko bilo je sjeverozapadni, pretplaninski dio sjevernog Velebita, a pruža se od prijevoja Vratnik do cesta na prijevoju Oltari - Krasno. Najviši vrhovi Senjskog bila su Kečina greda (1491 m) i Jadičev plan (1416 m). Središnji dio sjevernog Velebita čini niz vrhova prema moru od Velikog Zavižana (1676 m) pa dalje prema Rožanskim kukovima (1676 m) prati Premužičeva staza. Najviši vrh u tom nizu je Gromovača (1676 m). S druge strane, tj.

prema unutrašnjosti, pružaju se vrhovi gdje dominiraju Mali Rajinac (1699 m) i Veliki Rajinac (1667 m) (Senj, 2015) (Turk i dr., 2017).

Visoki kukovi se isprepliću s dolinama i ponikvama. Između tih dvaju nizova vrhova duboko se usjekla Lomska duliba, udolina obrasla gustom šumom i bujnim raslinjem. Prijevoj Vratnik dijeli Velebit od Velike Kapele. U tom dijelu Velebita nalazi se nekoliko udolina. Posebno su važne Lomska i Krasanska Duliba, jer su u njima nastala veća naselja koja su i danas nastanjena, za razliku od mnogih drugih naselja po Velebitu. Na Zavižanu, drugom vrhu po visini, nalazi se meteorološka stanica i planinski dom, dok se druga stanica nalazi u Senju. Obala šireg područja je pretežno strma i kamenita, a samo mjestimično na uskim potezima završava uvalama plavina, šljunka ili pijeska. Uz obalu, osim u Sv. Jurju nema otoka ni otočića (Senj, 2015).

5.2.2. Klima

Grad Senj nalazi se na prostoru gdje se međusobno dodiruju tri klimatska tipa (klasifikacija prema W. Koppenu) (Šegota, Filipčić, 1996). To su Cfa, odnosno umjereno topla vlažna klima sa vrućim ljetom, Cfb, odnosno umjereno topla vlažna klima sa toplim ljetom te na višim predjelima Velebita, Kapele i Senjskog Bila možemo pronaći Df klimu, odnosno snježno-šumsku klimu. Najvažniji klimatski modifikatori su reljef i maritimnost.

U priobalju se znatno ističe utjecaj mora kao klimatskog čimbenika jer direktno utječe na smanjenu amplitudu temperature, topla i suha ljeta dok su zime blage i kišovite, ali blizina mora ne može totalno poništiti utjecaj reljefa na ovaj prostor, stoga se javljaju zime sa snježnim pokrivačem u trajanju od 12,2 dana što je znatno više nego u drugim primorskim mjestima hrvatske obale (Senj, 2015).

Utjecaj Velebita i Kapele očituje se u izrazito niskim temperatura, dugim i hladnim zimama, svježim i kišovitim ljetima. Javljaju se zime sa dugim trajanjem snježnog pokrivača, ali i povećanim brojem padalina (kiša) (Senj, 2015).

Fenomen na prostoru Grada Senja je bura. Bura je karakterističan vjetar senjskog područja, puše sa sjeveroistoka prema jugoistoku te na mahove doseže brzinu i do 120 km/h. Zbog olakšanog prodora vjetra iz unutrašnjosti na more bura je česta i jaka. Ovaj prirodni fenomen zanimljiv je znanstvenicima i turistima zbog čega se senjska bura dokumentarno prati (Senj, 2015).

5.2.3. Vegetacija

Područje Grada Senja nalazi se na kontaktu velikih vegetacijskih područja: eurosibirsko-sjevernoameričke regije te mediteranske regije. Na prostoru eurosibirsko-sjevernoameričke vegetacijske regije nalazimo šumske zajednice bukve i graba, dok se na prostoru mediteranske regije javljaju zajednice makije te šumske zajednice bijelog i crnog graba te, na pojedinim lokacijama šume hrasta crnike i alepskog bora.

5.3. Historijsko-geografski razvoj grada Senja i okolnih naselja

Prema zapisima naselje Senj, istočno od današnjeg grada Senja, osnovano je prije više od 3000 godina. Utvrđeno naselje isprva nije se nalazilo na obali, nego više prema unutrašnjosti, na padinama Velebita. No, zbog povoljnog položaja u zaljevu razvija se prvo pristanište i sidrište, gdje se razvija jedna od glavnih privrednih grana ovog kraja, a to je trgovina. Upravo u ovom pristaništu dolazi do prve razmjene dobara između stanovništva iz unutrašnjosti, sa otoka, pomoraca, ali i lokalnog stanovništva (Senj, 2021).

Stanovnici koji su naseljavali ovaj prostor bili su pripadnici ilirskog plemena Japodi, te drugih manjih ilirskih plemena u zaleđu. U 2. stoljeću prije Krista prostor Senja osvajaju Rimljani potiskujući buntovna ilirska plemena u zaleđe te preko Velebita u unutrašnjost. Tadašnji Senj naziva se Senia te dolazi do ubrzanog rasta i razvoja ovog prostora u glavno trgovačko, prometno i kulturno središte na ovom prostoru Jadranskog mora. Na Peutingerovoj karti Senia je obilježena i ucrtana kao važna luka (port) na izlazu rimskih cesta od Akvileje preko Vratnika, koje su jednim smjerom vodile u pravcu Sisciae (Sisak), a drugim smjerom u pravcu Jadere (Zadar) i Salonae (Solin) (Senj, 2021).

Važno je napomenuti trud koji su uložili Rimljani kako bi omogućili razvoj urbanog prostora. To se najbolje očituje u gradnji vijećnice, termi, hramova te kompletnog vodovodnog sustava.

Padom Zapadnog Rimskog Carstva dolazi do prodora barbarskih plemena na područje grada Senja. Pretpostavlja se da su prvi ovaj prostor opustošili Zapadni Goti, odnosno Vizigoti, dok su kasnije došli Avari te, naposljetku, Slaveni početkom 7. stoljeća (Senj, 2021).

Dolaskom Hrvata počinje gradnja grada Senja na temeljima antičke Senie. Tijekom prvih stoljeća dolazi do premještanja geopolitičke osi prema južnijim dijelovima Hrvatske (Dalmacije) te se smanje fokus i važnost Senja te dolazi do zanemarivanja grada koji stagnira.

Promjene se događaju krajem 13. stoljeća kada prostor grada Senja i okolnih naselja dolazi pod upravu Frankopana. Njihovim dolaskom dolazi do razvoja trgovine i rasta prometa u lukama (Senj, 2021).

Sredinom 15. stoljeća dolazi do osnivanja poznate Senjske kapetanije. Osniva ju kralj Matija Korvin kako bi se stvorila obrana od osmanlijskih prodora, poglavito na otoke te od agresivne Mletačke ekspanzije koja je stvarala prijetnju trgovini i daljnjem razvoju ovog prostora. Prodori Osmanlija intenziviraju se 16. stoljeću kada opustoše sve osim samog grada Senja koji se uspješno odupire Osmanlijama i Mlečanima. Najzaslužniji za obranu su poznati senjski uskoci i novosagrađena utvrda Nehaj čija je gradnja završena 1558. godine. Uskoci su se odupirali sve dok na vlast nije došla Habsburška monarhija te potpisala mirovne sporazume sa Osmanlijama, ali i promijenila politiku prema Mletačkoj Republici. Kao rezultat svih promjena bilo je raseljavanje uskoka po cijelom teritoriju Hrvatske (Senj, 2021).

Dolaskom mirnijih vremena došlo je do obnove naselja, prometa i trgovine, dolazi do preporoda urbane gradske i civilne infrastrukture. Velika promjena događa se gradnjom Jozefinske ceste koja povezuje Senj sa unutrašnjošću znatno modernijom cestom koja omogućuje veći obujam trgovine. Najvažniji proizvodi koji prolaze kroz luku i ceste su sol, žito i drvo. Osim trgovine, snažnu okosnicu ekonomije čini brodogradnja. Brojni stanovnici Senja su upravo svojim brodovima sudjelovali u trgovini diljem Mediterana (Senj, 2021).

Veliki udarac razvoju Senja i okolice je gradnja željezničke pruge Karlovac-Rijeka 1873. godine koja je potpuno zaobišla prostor Senja te znatno smanjila njegov utjecaj kao trgovačko i prometno središte. Izostanak gospodarskog prosperiteta i marginaliziranje senjskoga prometnog pravca negativno su djelovali na sve ostale vidove života u gradu i široj okolini, tako da već krajem 19. st. dolazi do odljeva kapitala i stanovništva. To će se u 20. st. intenzivirati, posebice nakon kraja Drugog svjetskog rata, kada se gospodarskim razlozima pridružuju i politički (Senj, 2021).

Dobivanjem statusa grada 1993. stvaraju se mogućnosti za nesmetan gospodarski boljitak grada Senja u svakom pogledu. Stoljećima, dakle, živi ovaj grad uskoka, bure i glagoljice i kolijevka hrvatskoga tiskarstva. Iznikao je na kamenu i sagrađen je od kamena, ovdje saxa loquuntur o tim prohujalim vremenima. Senj pamti Ilire, Rimljane, Bizant, Franke, hrvatske narodne vladare, Austriju, Mađare i Francuze. Za Senj se bore templari, Frankopani, Mlečani i hrvatsko - ugarski kraljevi. Dugo je bio vojnički grad gdje se vojničko umijeće dosta cijeno, a senjski uskoci bili su čvrst bedem koji je branio ove stoljetne hrvatske prostore (Senjska Bura, 2021).

5.4. Upravno-teritorijalni ustroj Grada Senja

Grad Senj status upravnog grada dobiva 1993. godine, nakon stvaranja novog upravno-teritorijalnog ustroja Republike Hrvatske (Lukić, 2012). Tijekom proučavanog razdoblja između 2001. godine i 2021. godine došlo je do tri promjene u broju naselja koja pripadaju području Grada Senja. To su naselja Bunica, Pijavica i Sveta Jelena koja su statute naselja dobili izdvajanjem od grada Senja te u popis stanovništva ulaze 2011. godine. U sastavu grada Senja nalazi se 27 naselja, sljedeća naselja: Alan, Biljevine, Bunica, Crni Kal, Jablanac, Klada, Krasno Polje, Krivi Put, Lukovo, Melnice, Mrzli Dol, Pijavica, Podbilo, Prizna, Senj, Senjska Draga, Starigrad, Stinica, Stolac, Sveta Jelena, Sveti Juraj, Velike Brisnice, Veljun Primorski, Volarice, Vrataruša, Vratnik i Vrzići (Grad Senj, 2015). Naselja Grada Senja prikazana su na slici 2.

Sl. 2. Naselja Grada Senja, 2021. godine

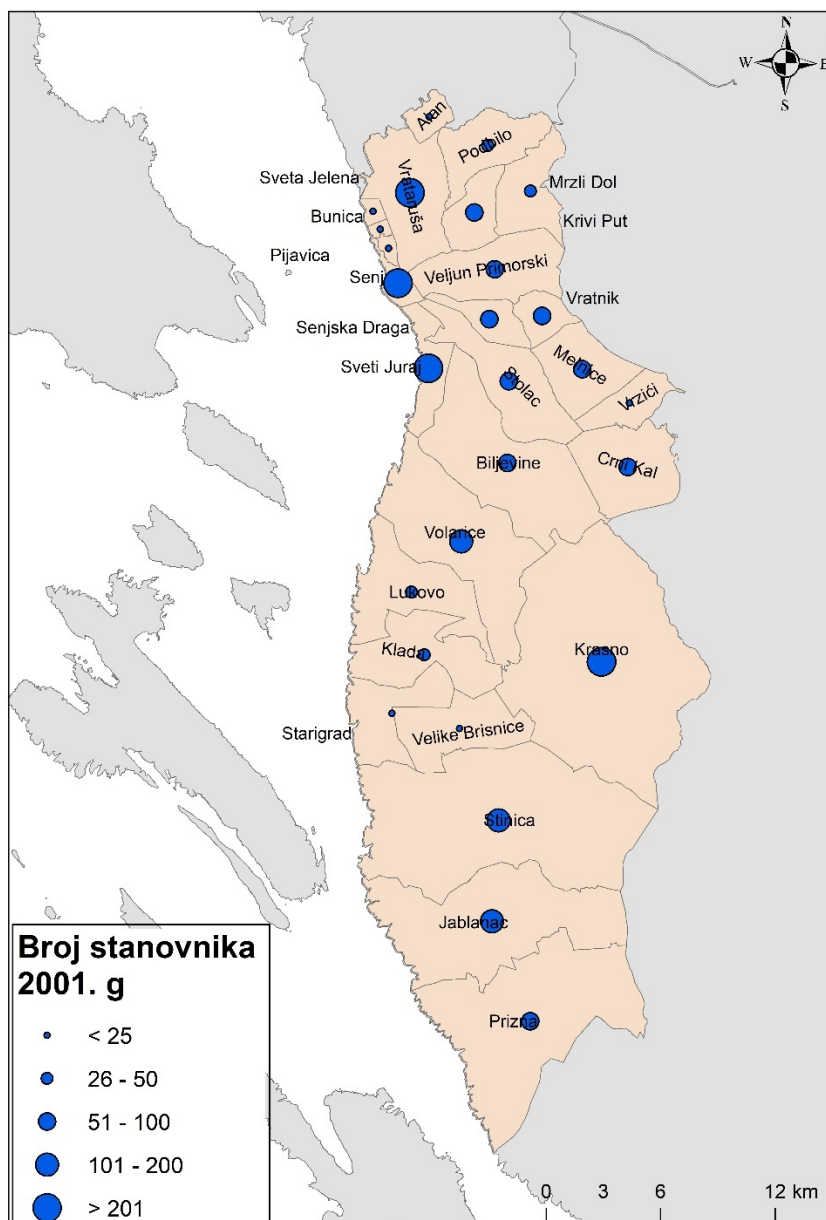
Izvor: autor

6. Prostorni razmještaj stanovništva te gustoća naseljenosti

6.1. Prostorni razmještaj stanovništva

Prostor Hrvatske tradicionalno karakterizira disperzna naseljenost s vrlo malim (manje od 200 stanovnika) te s malim (manje od 500 stanovnika) naseljima (Nejašmić, 1991). Još gora situacija se javlja na prostoru Grada Senja, gdje prema podacima u tablici 1 možemo vidjeti kako prema popisu iz 2001. godine preko dvije trećine ukupnog broja naselja čine vrlo mala naselja sa manje od 100 stanovnika. U iduća dva desetljeća situacija se pogoršava te 2011. godine čak 81,5 % svih naselja čine vrlo mala naselja, međutim prema prvim rezultatima popisa iz 2021. godine više od 85 % svih naselja čine vrlo mala naselja sa brojem stanovnika manjim od 100 (Državni zavod za statistiku, 2001; Državni zavod za statistiku, 2011).

Prostor Grada Senja 2001. godine imao je ukupno 8 132 stanovnika, od čega je u samom gradu Senju živjelo 5 491 stanovnika, odnosno 67,5 % ukupnog stanovništva prostora Grada. U vrlo malim naseljima koja čine dvije trećine ukupnog broja naselja Grada Senja, živjelo je samo 8,8 % stanovništva. U kategoriji naselja s 100-200 stanovnika izdvajaju se 4 naselja: Jablanac, Senjska Draga, Stinica i Volarice. Ona čine 16,7 % ukupnog broja naselja te u njima živi 5,3 % stanovništva. Izuzev naselja Senj na prostoru Grada Senja nalazi se samo 3 naselja koja imaju više od 200 stanovnika. U naselju Vrataruša živi 262 stanovnika, dok u naseljima Krasno Polje i Sveti Juraj živi 525, odnosno 692 stanovnika (Državni zavod za statistiku, 2001; Državni zavod za statistiku, 2011) (sl. 3.)

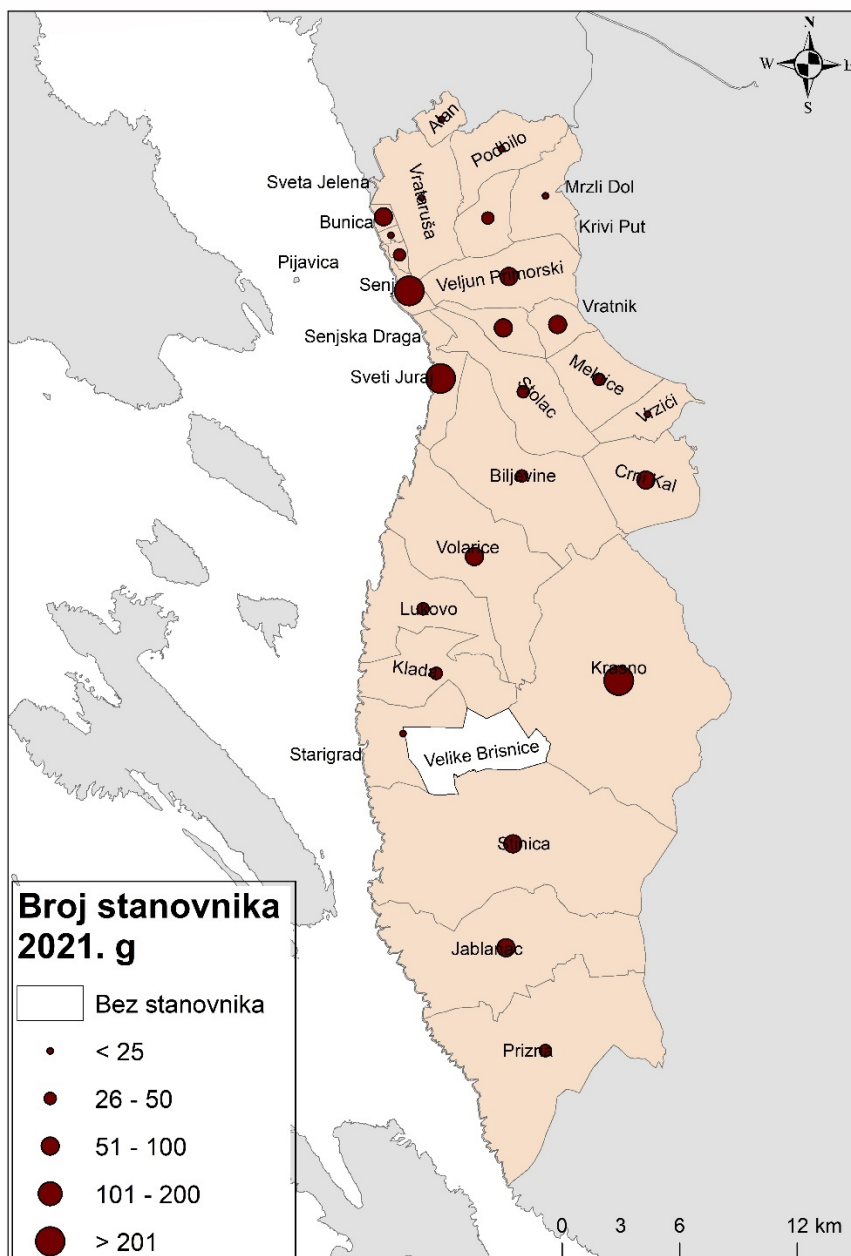
Sl. 3. Broj stanovnika po naseljima Grada Senja, 2001. godine

Izvor: autor prema Popis stanovništva 2001.

Prema popisu iz 2011. godine, prostor Grada Senja je u samo deset godina izgubio gotovo 1000 stanovnika, točnije 950. Pojavljuje se prvo mrtvo naselje, točnije naselje bez stanovnika, a to su Velike Brisnice koje su izgubile posljednjeg stanovnika. U ovom periodu sva četiri gore spomenuta naselja koja su imala između 100 i 200 stanovnika pala su ispod 100 žitelja na svom području. Većinu naselja, njih 22, čine vrlo mala naselja sa stanovništvom manjim od 100 stanovnika i u njima je živjelo malo manje od 15 % stanovnika, točnije 14,4 %.

Više od 200 stanovnika i dalje imaju naselja Krasno Polje i Sveti Juraj sa 476 te 599 stanovnika. U ovom popisu prvi put su popisana nova naselja koja su izdvojena iz grada Senja te se ističe naselje Pijavica koje je prema statističkim podacima 2011. godine imalo 262 stanovnika. Većina stanovnika (67 %) i dalje je živjela na prostoru grada Senja (Državni zavod za statistiku, 2001; Državni zavod za statistiku, 2011).

Rezultatima popisa 2021. godine i dalje se primjećuje depopulacija na prostoru Grada Senja. Broj stanovnika iznosio 5978 stanovnika. U razdoblju od 2011. do 2021. godine broj stanovnika se smanjio za 1204 žitelja. Velike Brisnice su i dalje jedino naselje bez stanovnika, ali javljaju se tri naselja (Alan, Vrataruša, Vrzići) sa manje od 10 stanovnika te ukoliko se nastavi trenutni demografski trend možemo očekivati kako će i ova naselja izgubiti svoje stanovništvo. Većina stanovništva, odnosno 4165 stanovnika (69 %) živi na prostoru grada Senja. Vrlo mala naselja čine 85,2 % ukupnih naselja, ali u njima živi samo 15 % stanovništva. Jedina preostala naselja koja ne pripadaju u spomenute kategorije su Krasno Polje (396 stanovnika) i Sveti Juraj (550 stanovnika) (Državni zavod za statistiku, 2001; Državni zavod za statistiku, 2011). Naselja prema broju stanovnika 2021. godine prikazana su na slici 4.

Sl. 4. Broj stanovnika po naseljima Grada Senja, 2021. godine

Izvor: autor prema Prvi rezultati Popisa 2021.

Tablica 1. Naselja Grada Senja prema broju stanovnika 1991., 2001. i 2011. godine

Broj stanovnika	2001.		2011.		2021.	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Bez stanovnika	0	0	1	3,7	1	3,7
1 – 100	16	66,7	22	81,5	23	85,2
101 - 200	4	16,7	0	0,0	0	0,0
201 - 350	1	4,2	1	3,7	0	0,0
351 - 500	0	0,0	1	3,7	1	3,7
501 - 1000	2	8,3	1	3,7	1	3,7
>1001	1	4,2	1	3,7	1	3,7

Izvor: Popis stanovništva, 2001, Popis stanovništva, 2011, Popis stanovništva 2021, Državni zavod za statistiku

6.2. Gustoća stanovništva

Područje kojim se prostire Grad Senj iznosi 655 km² te na njemu prema popisu iz 2021. godine živi 5 978 stanovnika. Izračunom gustoće stanovništva dobivamo brojku od 9,1 stanovnika po četvornom kilometru. Kada uzmemo u obzir da je prosjek Hrvatske 75,7 stan./km² možemo zaključiti kako je ovo vrlo rijetko naseljen prostor (Popis stanovništva, 2001, Popis stanovništva, 2011, Popis stanovništva 2021).

No, nije samo prostor Grada Senja vrlo rijetko naseljen. Gustoća stanovništva Ličko-senjske županije, kojoj pripada i Grad Senj, iznosi samo 8 stanovnika po kilometru četvornom. Iz toga možemo zaključiti kako je prostor Grada Senja gušće naseljen od prosjeka Ličko-senjske županije, ali i dalje je to daleko ispod prosjeka Republike Hrvatske (Popis stanovništva, 2021).

Prostorni raspored stanovništva izrazito je neravnomjeran (sl. 5). Naselje Senj kao sjedište Grada, kao što je i očekivano, ima najveću gustoću naseljenosti od 1415 stan./km. Sljedeće najgušće naselje je Sveti Juraj, ujedno je to i drugo najveće naselje na prostoru grada sa 550 stanovnika (Popis stanovništva, 2021) koje živi na prostoru od 9,53 km². Najveći utjecaj na razvoj ovog naselja je turizam. Zbog malo boljeg zavjetrinskog položaja, puno je povoljnija

kupališna destinacija te se na ovom prostoru izgradili brojni apartmani, ali usprkos razvoju naselja ono je u međupopisnom razdoblju 2001. – 2021. izgubilo više od 140 stanovnika (Popis stanovništva, 2001, Popis stanovništva, 2011, Popis stanovništva 2021).

Sljedeća naselja po gustoći karakterizira njihova mala površina, stoga se javljaju naselja poput Bunica, Pijavica i Svete Jelene koja imaju gustoću stanovništvu značajno višu od prosjeka. Primjerice naselje Bunica naseljava 66 stanovnika na samo 1,3 km² te dobijemo gustoću od 50,1 stan/km² što je gotovo šest puta više od prosjeka Grada Senja. Naselje Sveta Jelena je najmanje na prostoru Grada Senja sa površinom od samo 0,82 km² te sa svoja 22 stanovnika, dobijemo gustoću stanovništva od 26,8 stan/km² što je znatno više od prosjeka analiziranog područja (Popis stanovništva, 2021).

Najveći utjecaj na gustoću stanovništva i njen prostorni raspored ima reljef (Turk i dr., 2017). Tako možemo uočiti kako periplaninska i planinska naselja nemaju gustoću veću od 5 stanovnika po četvornom kilometru. Ujedno, se na tom prostoru javlja i jedino mrtvo naselje, Velike Brisnice, ali naselja poput Vrataruše i Vrzića koja imaju manje od jednog stanovnika na četvornom kilometru. S druge strane, najgušća naseljenost, prilično očekivano, javlja se uz obalu Jadranskog mora. Veliki utjecaj ujedno ima i najvažnija prometnica ovog kraja, Jadranska magistrala (D8) koja direktno utječe na razvoj naselja poput Svetog Juraja, Senja, Pijavica ili Bunice. No, nije svuda uz obalu veća naseljenost. Upravo se na tom prostoru javljaju i dva iznimno rijetko naseljena naselja Prizna i Stinica koja rijetku gustoću stanovništva mogu zahvaliti, za područje Grada Senja, iznimno velikim površinama. Primjerice, naselje Stinica pruža se na 92,9 km² te je nakon Krasnog Polja drugo površinski najveće naselje u sastavu Grada Senja. Naselje Prizna pokriva 65 km² te ju to stavlja na treće mjesto naselja poredanih po površini, upravo nakon Krasnog Polja i Stinice (Popis stanovništva, 2001, Popis stanovništva, 2011, Popis stanovništva 2021)

Sl. 5. Gustoća naseljenosti naselja Grada Senja, 2021. godine

Izvor: autor prema Prvi rezultati Popisa 2021.

Vrlo dobar primjer utjecaja prometa na prostorni raspored su naselje Senjska Draga i Vratnika, koja se nalaze na planinskom prijevoju Vratnik kojim prolazi državna cesta D23 koja spaja Senj sa Žutom Lokvom i Brinjem sve do Duga Rese. Oba naselja imaju gustoću naseljenosti gotovo identičnu prosjeku naseljenosti Grada Senja. Gustoća stanovništva Senjske Drage iznosi 10,7 stan./km², dok gustoća stanovništva Vratnika iznosi 9,1 stan./km² (Popis stanovništva, 2001, Popis stanovništva, 2011, Popis stanovništva 2021).

Tab. 2. Gustoća naseljenosti naselja Grada Senja, 2001-2021. godine

Naselje	Gustoća naseljenosti (stan./km ²)		
	2001.	2011.	2021.
Alan	2,8	4,3	2,0
Biljevine	1,3	1,2	1,0
Bunica	0,0	64,5	50,1
Crni Kal	3,6	3,4	2,8
Jablanac	2,1	1,5	1,0
Klada	1,6	1,8	1,7
Krasno Polje	5,5	4,9	4,0
Krivi Put	6,3	3,6	4,2
Lukovo	1,5	1,5	1,2
Melnice	5,3	3,8	2,8
Mrzli Dol	2,0	2,1	1,1
Pijavica	0,0	173,1	19,2
Podbilo	3,0	1,7	1,3
Prizna	0,9	0,7	0,4
Senj	1875,7	1643,0	1415,9
Senjska Draga	13,2	11,2	10,7
Starigrad	0,7	1,0	1,3
Stinica	1,1	0,8	0,6
Stolac	2,5	1,8	2,0
Sveta Jelena	0,0	19,5	26,8
Sveti Juraj	72,6	62,9	57,7
Velike Brisnice	0,1	0,0	0,0
Veljun Primorski	4,3	3,3	2,7
Volarice	2,7	2,1	1,7
Vrataruša	11,0	0,5	0,2
Vratnik	12,1	9,6	9,1
Vrzici	0,9	0,9	0,7
Ukupno	12,3	10,9	9,1

Izvor: Popis stanovništva, 2001, Popis stanovništva, 2011, Popis stanovništva 2021, Državni zavod za statistiku

7. Kretanje stanovništva

Kretanje stanovništva je promjena u broju stanovnika na nekom području u određenom razdoblju, najčešće između dva popisa stanovništva. Broj stanovnika se mijenja prirodno, preko nataliteta i mortaliteta, te mehanički, migracijama (imigracija i emigracija) (Nejašmić, 2005).

7.1. Opće kretanje stanovništva Grada Senja

Opće (ukupno) kretanje stanovništva rezultat je prirodnog kretanja i migracijskog salda, a utvrđujemo ga popisom stanovništva. Za prostor Grada Senja dostupni su podaci svih suvremenih popisa koji su provedeni na prostoru Republike Hrvatske, 1857., 1869., 1880., 1890., 1900., 1910., 1921., 1931., 1948., 1953., 1961., 1971., 1981., 1991., 2001., 2011. te 2021. godine.

Prostor Grada Senja maksimum broja stanovnika bilježi 1910. godine kada na analiziranom području živi 16 713 stanovnika. Veliki broj stanovnika prostor Senja može zahvaliti izrazito razvijenoj trgovini i brodogradnji. Nakon završetka Prvog svjetskog rata dolazi do pada broja stanovnika, kao i na gotovo cijelom prostoru Hrvatske, te taj pad stanovništva kontinuirano traje sve do danas, kada je 2021. godine zabilježen minimum broja stanovnika od samo 5978 stanovnika. U ovom periodu Grad Senj je izgubio 10 735 stanovnika, odnosno populacija se smanjila za 64,2 % (Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. - 2001.).

Najveći pad broja stanovnika događa se između popisa 1971. i 1961. godine. Tada je prostor Grada izgubio malo manje od 2 000 stanovnika (1836 stanovnika). Upravo u ovom razdoblju dolazi do ubrzane industrijalizacije diljem Jugoslavije te ujedno veliki broj agrarnog stanovništva seli se u industrijske gradove poput Rijeke, Zadra, Otočca ili Gospića. Kako je život na selu bio izuzetno težak sa malo plodnog tla i vrlo zahtjevnim reljefnim oblicima, ovaj proces nije u potpunosti neočekivan. Analizirajući popise nakon Domovinskog rata jasno se vidi negativan demografski trend koji ukoliko se nastavi, a nema naznaka da će se promijeniti, potpuno demografski devastirati ovaj prostor (Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001.).

Analiza naselja, izuzev grada Senja, komplicirana je radi čestih promjena u iskazivanju podataka, točnije podaci nekih naselja su iskazivani pod drugim naseljima. Upravo se ovaj proces najčešće javljao u vrijeme Austro-Ugarske Monarhije (Vranješ-Šoljan, 2008). No, provedbom detaljnije analize možemo uočiti trendove pada broja stanovništva nakon svjetskih ratova 1918. i 1945. godine, te nakon Domovinskog rata kao direktne posljedice ratnih stradanja i emigracije (Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.-2001).

Samo naselje Senj najviše stanovnika imalo je 1991. godine, kada je na tom prostoru živjelo 5998 stanovnika. Najveća promjena događa se nakon 1961. godine kada potaknuto snažnom industrijalizacijom veliki broj ljudi se doseljava u grad Senj. Najveći pad stanovništva javlja se u poratnim godinama, posebno nakon Drugog svjetskog rata kada su bombardiranjem uništeni centar grada, luka i industrijski pogoni (Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001.).

Tab. 3. Ukupno kretanje broja stanovnika Grada Senja 1857. – 2021. godine

Godina	Broj stanovnika	Bazni indeks	Lančani indeks	Medupopisna promjena	Prosječna godišnja promjena
1857.	13268	100			
1869.	15295	115,3	115,3	2027	168,9
1880.	14782	111,4	96,6	-513	-46,6
1890.	14852	111,9	100,5	70	7
1900.	15857	119,5	106,8	1005	100,5
1910.	16713	126,0	105,4	856	85,6
1921.	14963	112,8	89,5	-1750	-159,1
1931.	14572	109,8	97,4	-391	-39,1
1948.	13289	100,2	91,2	-1283	-75,5
1953.	12953	97,6	97,5	-336	-67,3
1961.	12235	92,2	94,5	-718	-89,8
1971.	10399	78,4	85,0	-1836	-183,6
1981.	9582	72,2	92,1	-817	-81,7
1991.	9205	69,4	96,1	-377	-37,7
2001.	8132	61,3	88,3	-1073	-107,3
2011.	7182	54,1	88,3	-950	-95

2021.	5978	45,1	83,2	-1204	-120,4
--------------	------	------	------	-------	--------

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. - 2001., Popis stanovništva 2011., Popis stanovništva 2021.

Tab. 4. Ukupno kretanje broja stanovnika grada Senja 1857. – 2021. godine

Godina	Broj stanovnika	Bazni indeks	Lančani indeks	Međupopisna promjena	Prosječna godišnja promjena
1857.	2953	100			
1869.	3496	118,4	118,4	543	45,3
1880.	3039	102,9	86,9	-457	-41,5
1890.	2785	94,3	91,6	-254	-25,4
1900.	3182	107,8	114,3	397	39,7
1910.	3296	111,6	103,6	114	11,4
1921.	3036	102,8	92,1	-260	-23,6
1931.	3072	104,0	101,2	36	3,6
1948.	2722	92,2	88,6	-350	-20,6
1953.	3093	104,7	113,6	371	74,2
1961.	3903	132,2	126,2	810	101,3
1971.	4906	166,1	125,7	1003	100,3
1981.	5536	187,5	112,8	630	63
1991.	5998	203,1	108,3	462	46,2
2001.	5491	185,9	91,5	-507	-50,7
2011.	4810	162,9	87,6	-681	-68,1
2021.	4145	140,4	86,2	-665	-66,5

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. - 2001., Popis stanovništva 2011., Popis stanovništva 2021.

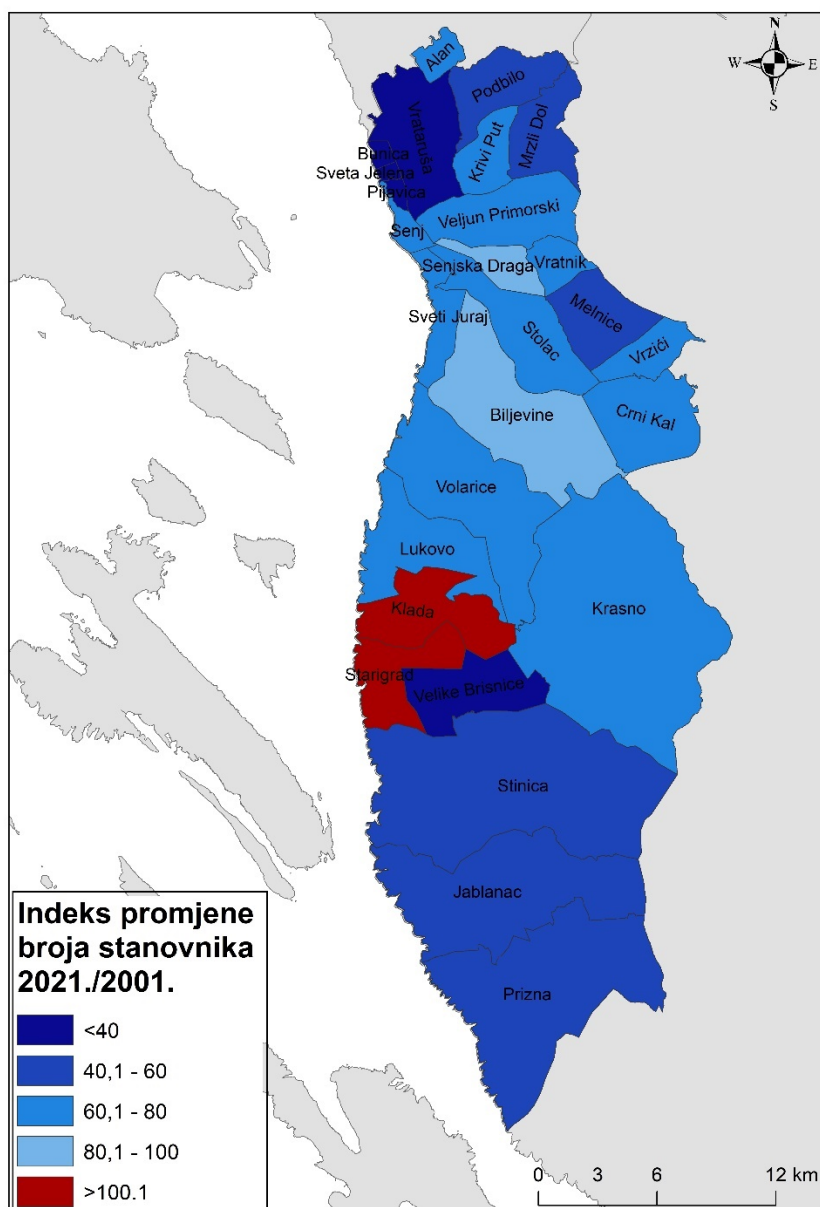
Tab. 5. Ukupno kretanje broja stanovnika naselja izuzev grada Senja 1857. – 2021. godine

Godina	Broj stanovnika	Bazni indeks	Lančani indeks	Međupopisna promjena	Prosječna godišnja promjena
1857.	10315	100			
1869.	11799	114,4	114,4	1484	123,7
1880.	11743	113,8	99,5	-56	-5,1
1890.	12067	117,0	102,8	324	32,4
1900.	12675	122,9	105,0	608	60,8
1910.	13417	130,1	105,9	742	74,2
1921.	11927	115,6	88,9	-1490	-135,5
1931.	11500	111,5	96,4	-427	-42,7
1948.	10567	102,4	91,9	-933	-54,9
1953.	9860	95,6	93,3	-707	-141,4
1961.	8332	80,8	84,5	-1528	-191
1971.	5493	53,3	65,9	-2839	-283,9
1981.	4046	39,2	73,7	-1447	-144,7
1991.	3207	31,1	79,3	-839	-83,9
2001.	2641	25,6	82,4	-566	-56,6
2011.	2372	23,0	89,8	-269	-26,9
2021.	1833	17,8	77,3	-539	-53,9

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. - 2001., Popis stanovništva 2011., Popis stanovništva 2021.

Kada promatramo odabrani period između 2001. i 2021. godine uočavamo kako je prostor Grada Senja zahvatio snažan proces depopulacije (sl. 6). Upravo to možemo zaključiti na temelju indeksa razlike broja stanovnika 2001. i 2021. godine. Od 24 analizirana naselja (naselja Bunica, Pijavica i Sveta Jelena izuzeti su iz ove analize, jer nisu postojale u vrijeme popisa 2001. godine) samo dva naselja bilježe pozitivan indeks promjene ukupnog broja stanovnika: Klada (106.1) i Starigrad (190.9). Iako indeksi pokazuju pozitivnu promjenu stanovništva, ona nije toliko značajna s obzirom da se populacija u oba naselja povećala za ukupno dvanaest žitelja (Popis stanovništva, 2001, Popis stanovništva 2021).

S druge strane, izrazito negativni indeks se javlja u naseljima Vrataruša (1.9) i Velike Brisnice (0). Naselje Vrataruša nije relevantno s obzirom da je djelomično iz njega 2011. godine izdvojeno naselje Pijavica gdje je živjela većina stanovništva, dok je naselje Velike Brisnice izgubilo posljednjeg stanovnika, stoga bilježi indeks 0 (Popis stanovništva, 2001., Popis stanovništva 2021).

Sl.6. Indeks promjene broja stanovnika naselja Grada Senja, 2001. - 2021. godine

Izvor: autor prema Popis 2001. te Prvi rezultati Popisa 2021.

Tab.6. Kretanje stanovništva te indeks promjene broja stanovnika po naseljima Grada Senja, 2001. - 2021. godine

Naselje	2001.	2021.	Indeks
Alan	11	8	72,7
Biljevine	55	45	81,8
Crni Kal	75	58	77,3
Jablanac	118	55	46,6
Klada	33	35	106,1
Krasno Polje	535	396	74,0
Krivi Put	58	39	67,2
Lukovo	36	28	77,8
Melnice	79	41	51,9
Mrzli Dol	27	15	55,6
Podbilo	46	19	41,3
Prizna	56	26	46,4
Senj	5491	4145	75,5
Senjska Draga	100	81	81,0
Starigrad	11	21	190,9
Stinica	105	60	57,1
Stolac	55	44	80,0
Sveti Juraj	692	550	79,5
Velike Brisnice	1	0	0,0
Veljun Primorski	91	57	62,6
Volarice	112	71	63,4
Vrataruša	262	5	1,9
Vratnik	75	56	74,7
Vrzići	8	6	75,0

Izvor: Popis stanovništva, 2001, Popis stanovništva 2021, Državni zavod za statistiku

7.2. Prirodno kretanje stanovništva

Sastavnice koje čine prirodno kretanje stanovništva su rodnost (natalitet) i smrtnost (mortalitet). Ujedno to su i temeljne odrednice ukupnog kretanja stanovništva. Razlikom rodnosti i smrtnosti dobivamo prirodnu promjenu, koja može biti pozitivna (javlja se porast broja stanovnika, prirodni prirast), nulta (nema promjene broja stanovnika, stagnacija, zastoje stanovništva) te negativna (dolazi do pada broja stanovnika, prirodni pad) (Wertheimer-Baletić, 2004, Nejašmić, 2005).

Prirodno kretanje stanovništva Grada Senja u ovom radu analizirano je u periodu 2000. – 2019. godine. Niti jedne godine nije zabilježen pozitivan prirodni prirast, nego isključivo negativan. Maksimalni broj rođenih javlja se 2005. godine kada se na prostoru Grada Senja rađa 58 stanovnika, dok je minimum broja rođenih 37 iz 2018. godine. S druge strane, maksimalni broj preminulih stanovnika javlja se 2014. godine kada je na prostoru Grada Senja preminulo 128 žitelja. 2008. godine zabilježen je minimum smrtnosti (98 stanovnika) (Vitalna statistika, 2000. – 2019.).

Proučavajući rezultate prirodnog prirasta možemo zaključiti kako je u ovom razdoblju zabilježen konstantni uravnoteženi prirodni pad broja stanovnika sa maksimumom 2014. godine, ali pretpostavlja se da je veći pad zabilježen 2020. i 2021. godine, no za taj period nema dostupnih podataka (Vitalna statistika, 2000. – 2019.).

Smanjenje rodnosti koje možemo primijetiti usko je povezano s novim i suvremenim društveno gospodarskim razvojem u kojem se žene obrazuju te zapošljavaju. Upravo promjenom položaja žena u društvu dolazi do smanjenja rodnosti. Ujedno, dolazi do snažne urbanizacije u kojem stanovništvo mijenja svoje navike i privikava se na život s malo djece, to snažno utječe na pad rodnosti. Kao izravna posljedica urbanizacije je ruralni egzodus, koji je znatno oslabio sela koja su bila „glavni izvor“ rodnosti.

Porast smrtnosti možemo pripisati sve starijem stanovništvu, te posebice umiranju generacija koje su rođene nakon Prvog ili Drugog svjetskog rata kada se događao eksplozivan rast rodnosti.

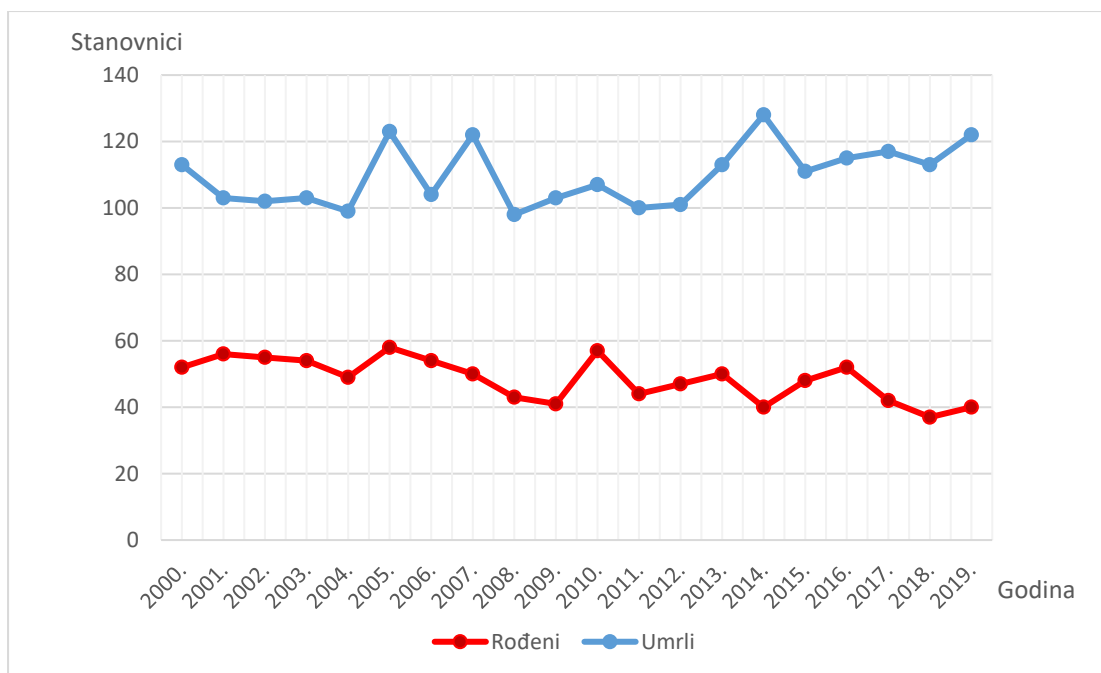
Proučavajući vitalni indeks, kao jedan od referentnih pokazatelja još kristalnije pokazuje negativan demografski trend u kojem se nalazi Grad Senj. Vitalni indeks označava broj živorođenih na 100 umrlih. U promatranom razdoblju samo se tijekom pet godina javlja vitalni indeks čija vrijednost iznosi više od 50: 2001., 2002., 2003., 2006. i 2010. godine.

Zabrinjava razdoblje nakon 2016. godine kada indeks iznosi manje od 40, te možemo očekivati da će se ovaj trend nastaviti (Vitalna statistika, 2000-2019).

Tab.7. Osnovne sastavnice prirodnog kretanja stanovništva Grada Senja 2000. – 2019. godine

	Rođeni	Umrli	Prirodni prirast	Vitalni indeks
2000.	52	113	-61	46
2001.	56	103	-47	54
2002.	55	102	-47	54
2003.	54	103	-49	52
2004.	49	99	-50	49
2005.	58	123	-65	47
2006.	54	104	-50	52
2007.	50	122	-72	41
2008.	43	98	-55	44
2009.	41	103	-62	40
2010.	57	107	-50	53
2011.	44	100	-56	44
2012.	47	101	-54	47
2013.	50	113	-63	44
2014.	40	128	-88	31
2015.	48	111	-63	43
2016.	52	115	-63	45
2017.	42	117	-75	36
2018.	37	113	-76	33
2019.	40	122	-82	33

Izvor: Vitalna statistika (rođeni i umrli) u razdoblju 2000. – 2019., podaci za pojedine godine, Državni zavod za statistiku

Sl. 7. Broj rođenih i umrlih na prostoru Grada Senja u razdoblju 2000. - 2019. godine
 Izvor: Vitalna statistika (rođeni i umrli) u razdoblju 2000. – 2019., podaci za pojedine godine, Državni zavod za statistiku

7.3. Mehaničko kretanje

Mehaničko kretanje, drugim nazivom prostorna pokretljivost, uz prirodno kretanje čini ukupno kretanje stanovništva nekog područja. Prostorna pokretljivost jedan je od temeljnih interesa demogeografije. Mehaničko kretanje direktno utječe na sve demografske sastavnice nekog područja, poput prostornog razmještaja, ukupnog broja stanovnika te strukturalna obilježja stanovništva: demografski, ekonomski i kulturno-antropološki sastav (Nejašmić, 2005. Nejašmić i Toskić, 2016).

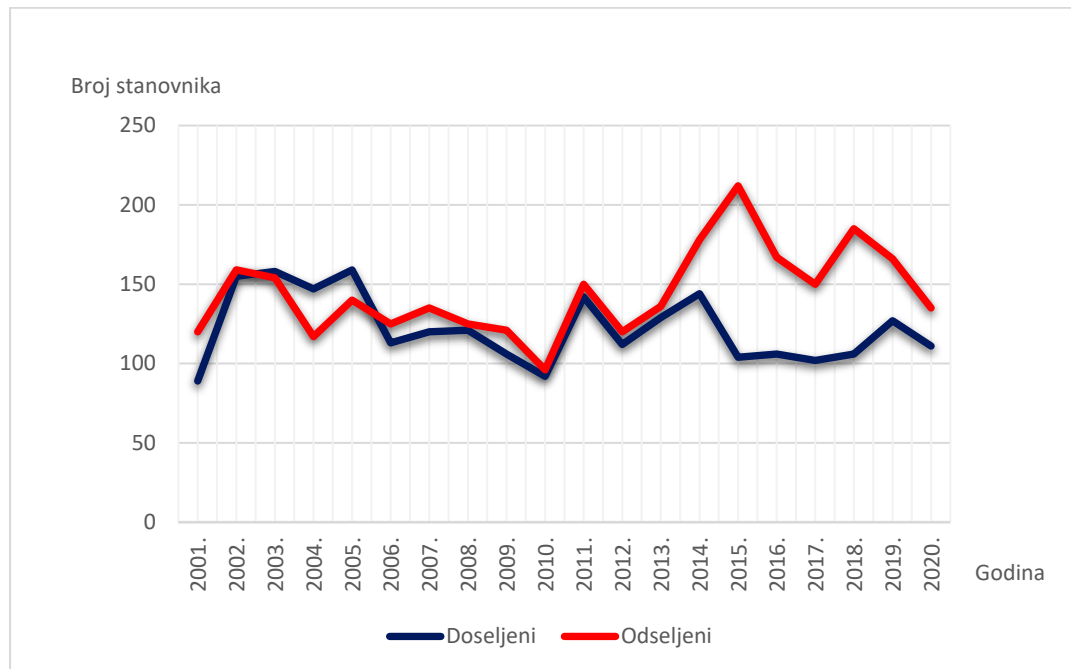
Pod mehaničkim kretanjem smatramo sve vrste prostorne i teritorijalne mobilnosti stanovnika u nekom određenom prostoru i vremenskom periodu. Tako mehaničko kretanje možemo podijeliti na migracije i cirkulaciju. Migracija ili seljenje je promjena stalnog mjesta boravka ili prebivališta te mogu biti privremenog ili trajnog karaktera. Cirkulacije su kratkotrajne, česte i cikličke promjene bez namjere stalnog preseljenja. Najbolji primjer cirkulacije je svakodnevni odlazak na radno mjesto u neki drugi grad u županiji ili u drugu županiju (Nejašmić, 2005. Nejašmić i Toskić, 2016).

Iako, možemo smatrati da su motivi i migracija i cirkulacija slični ili gotovo identični, izrazito je različit njihov utjecaj na prostor. Tako primjerice migracija mladog stanovništva sa

nekog prostora može imat katastrofalan učinak, ujedno taj utjecaj možemo vidjeti na primjeru Slavonije, Banovine, Korduna (Nejašmić, 2005. Nejašmić i Toskić, 2016), ali i na prostoru Grada Senja. S druge strane, cirkulacija može imati pozitivan utjecaj na prostor, tako primjerice obitelj iz okolice Senja može putovati u grad Rijeku te sve novce koje zarade potrošiti na prostoru Grada Senja i direktno utjecati na ekonomsku situaciju Grada Senja. Cirkulacija najčešće zahvaća stanovništvo u dobi od 20 do 50 godina.

Migracije možemo podijeliti prema teritorijalnom dometu i prema učestalosti, dok se cirkulacije dijele na trajanje. Prema dometu migracije mogu biti unutarnje ili vanjske, a prema učestalosti su konačne, privremene i kratkotrajne. Trajanje cirkulacije može biti dnevna, tjedna, povremena ili sezonska (Nejašmić i Toskić, 2016).

Podaci u Hrvatskoj se bilježe kao migracijski saldo uz ukupno kretanje i prirodnu promjenu, zajednički zvano vitalna statistika. U tablici 8. možemo vidjeti kako u razdoblju od 2001. – 2011. javlja se jedini pozitivan migracijski saldo, točnije kada se više ljudi doseljavalo nego što se iseljavalo. To se dogodilo u razdoblju od 2003. godine do 2005. godine. Nakon toga Grad Senj bilježi samo negativan migracijski saldo koji se snažno pojačao ulaskom Republike Hrvatske u Europsku Uniju kada je otvoreno tržište rada diljem Europe za radnike sa prostora Hrvatske.

Sl.8. Broj doseljenih i odseljenih na prostoru Grada Senja u razdoblju od 2001. do 2020. godine
 Izvor: Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2001. – 2020. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, Zagreb

Tab. 8. Broj doseljenih i odseljenih na prostoru Grada Senja u razdoblju od 2001. do 2020. godine

Godina	Doseljeni	Odseljeni	Migracijski saldo
2001.	89	120	-31
2002.	155	159	-4
2003.	158	154	4
2004.	147	117	30
2005.	159	140	19
2006.	113	125	-12
2007.	120	135	-15
2008.	121	125	-4
2009.	106	121	-15
2010.	92	96	-4
2011.	142	150	-8
2012.	112	120	-8
2013.	129	136	-7
2014.	144	178	-34
2015.	104	212	-108
2016.	106	167	-61
2017.	102	150	-48
2018.	106	185	-79
2019.	127	166	-39
2020.	111	135	-24

Izvor: Doseljeno i odseljeno stanovništvo 2001. – 2020. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, Zagreb

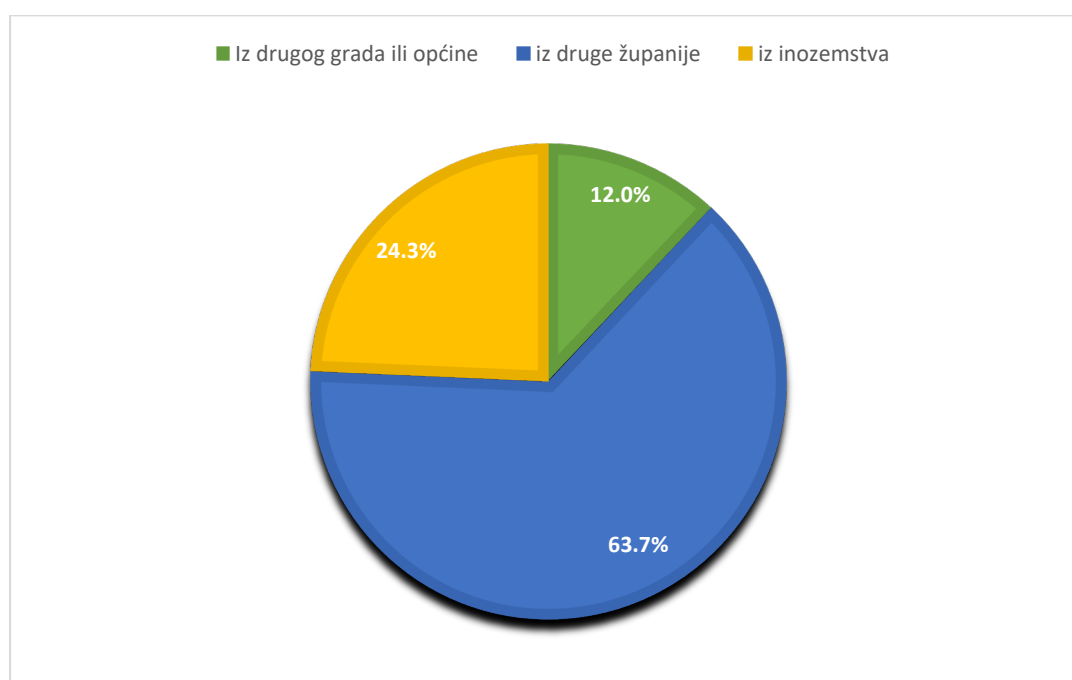
7.3.1. Migracija

Prvi veliki okidač za snažnu mobilnost u Republici Hrvatskoj bila je industrijalizacija koja je zahvatila prostor tadašnje Jugoslavije 50-ih i 60-ih godina prošlog stoljeća. Seljenje agrarnog stanovništva u gradove bilo je trajnog karaktera te je tim procesom znatno

depouplirano agrarno područje Hrvatske, a ujedno i prostor Grada Senja (Wertheimer-Baletić, 1999).

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u razdoblju od 20 godina svake godine se na prostor Grada Senja doseljavalo prosječno 122,1 stanovnika. Populaciju koja se doselila možemo podijeliti na temelju prostora sa kojeg su se doselili. Tako razlikujemo doseljenike iz drugog grada ili općine u sastavu Ličko-senjske županije, iz drugih županija Republike Hrvatske te iz inozemstva. Najveći postotak (61,7 %) doseljenih doselilo se iz drugih županija, poput Primorsko-goranske te Zadarske županije. Najveći motiv za preseljenje bio je turizam te ugostiteljske djelatnosti. Zatim, 22,6 % doseljenika je došlo iz inozemstva, pretežito su to umirovljenici ili starije stanovništvo koje je prijašnjih godina otišlo raditi u inozemstvo. Na posljetku su doseljenici iz drugih gradova i općina iz Ličko-senjske županije, oni čine 11 %.

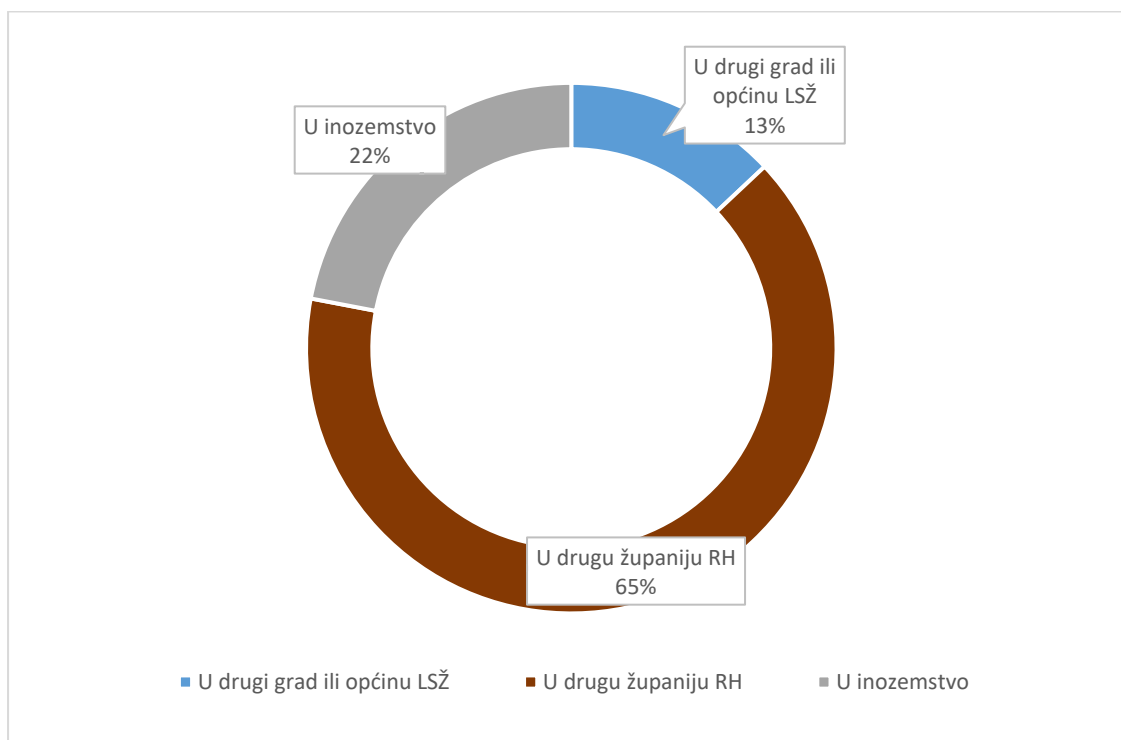
Većinom to čine doseljenici iz prostora unutrašnjosti koji su napustili agrarni način života i odlučili se okušati u turizmu ili ugostiteljstvu. Sastav doseljenika je prikazan na sl. 9.

Sl. 9. Doseljeni na područje Grada Senja prema prijašnjem mjestu prebivališta, 2001. – 2020. godine

Izvor: Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2001. – 2020. po upravnim gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku. Zagreb

Proučavajući strukturu stanovnika koji su se iselili sa prostora Grada Senja možemo primijetiti kako se većina stanovnika odselilo u neku od drugih županija Republike Hrvatske (sl.10), čak 65 % iseljenika. Glavne destinaciju su Primorsko-goranska i Istarska županije te Grad Zagreb. Zatim, 22 % stanovnika odselilo se u inozemstvo, ovaj trend je u porastu nakon ulaska Hrvatske u Europsku Uniju kada se stanovništvo masovno odlučilo na odlazak u inozemstvo. Vrhunac se događa 2015. godine kada se sa prostora Grada Senja odselilo 83 žitelja ovog prostora. Na posljetku, 12 % stanovnika se odselilo u drugi grad ili općinu unutar Ličko-senjske županije. Glavnina ovog stanovništva se odlučilo na preseljenje u mjesta u unutrašnjosti, zbog obiteljskog porijekla iz tog područja te mirnijeg života.

Sl. 10. Odseljeni sa prostora Grada Senja prema novom mjestu prebivališta 2001. – 2020. godine

Izvor: Doseљeno i odseljeno stanovništvo u razdoblju 2001. – 2020. godine po upravnim gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku. Zagreb

Tab. 9. Broj doseљjenih i odseljenih na prostoru Grada Senja u razdoblju 2001. - 2020. godine

Odseljeni	u	10	5	3	2	5	15	6	6	2	6
	inozems										
Dospeljeni	u dr.	72	89	89	67	85	76	83	70	73	55
	županiji										
	u dr.	19	17	16	12	9	6	8	16	10	11
	grad ili										
	Ukupno	120	159	154	117	140	125	135	125	121	96
iz	11	20	24	26	21	23	16	24	12	8	
inozems											
iz dr.	53	79	76	74	75	56	58	54	51	53	
županiji											
Iz	6	8	12	11	22	6	8	10	7	7	
drugog											
Ukupno	89	155	158	147	159	113	120	121	106	92	
Godina	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	

12	13	17	31	83	51	38	51	57	37
75	66	68	91	86	80	88	82	67	75
12	7	16	20	24	10	9	37	21	5
150	120	136	178	212	167	150	185	166	135
19	18	5	18	12	24	20	37	53	42
60	53	71	72	62	44	58	44	45	43
12	7	18	18	11	12	9	10	8	8
142	112	129	144	104	106	102	106	127	111
2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.

Izvor: Doseљeno i odselјeno stanovništvo u razdoblјu 2001. – 2020. godine po upravnim gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, Zagreb

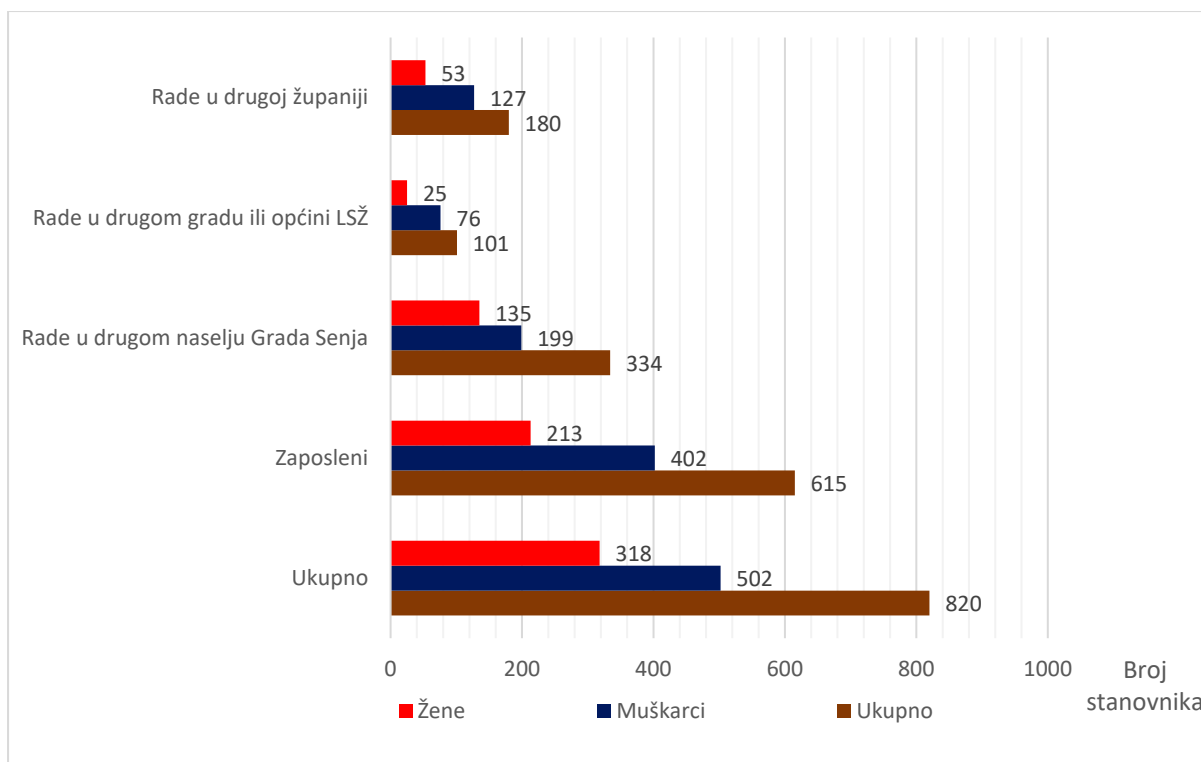
7.3.1. Cirkulacija

Cirkulacija je jedan od suvremenih načina kretanja stanovništva. Sa daljnjim razvojem tehnologija, pogotovo prometne industrije, udaljenost cirkulacija, čak i dnevnih, postaje sve veća i veća.

U analizi su korišteni zadnji dostupni podaci, a to su podaci za 2011. godinu. Iz analize su izdvojeni studenti koji sudjeluju u dnevnim i tjednim migracijama, ali imaju gotovo nikakav utjecaj na ovaj prostor dok ne završe studij.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u dnevnoj migraciji sudjelovalo je 820 stanovnika Grada Senja. Njih 75 %, točnije njih 615, je zaposleno. Prevladava dnevna migracija u neko drugo naselje Grada Senja, točnije migracija iz ostalih naselja u grad Senj koji ima znatan centralitet na prostoru Grada Senja. Gotovo 30 % dnevnih migranata putuje na radno mjesto u neku drugu županiju. Kao njihova odredišta odlikuju se grad Rijeka i riječko priobalje te Grad Zagreb koji je preko prijevoja Vratnik i autoceste A1 na manje od dva sata vožnje (Dnevni i tjedni migranti, Popis 2011).

Lako je uočljiva razlika između migracije muškaraca i žena, upravo odnos iznosi 1:2 na stranu muškaraca. Ovo je pokazatelj tradicionalnog (patrijarhalnog) ustroja gdje je muškarac na čelu kuće te često putuje u druga mjesta kako bi zarađivao više novca. No, dolaskom suvremenog doba taj odnos se smanjuje te dolazi do izjednačavanja.

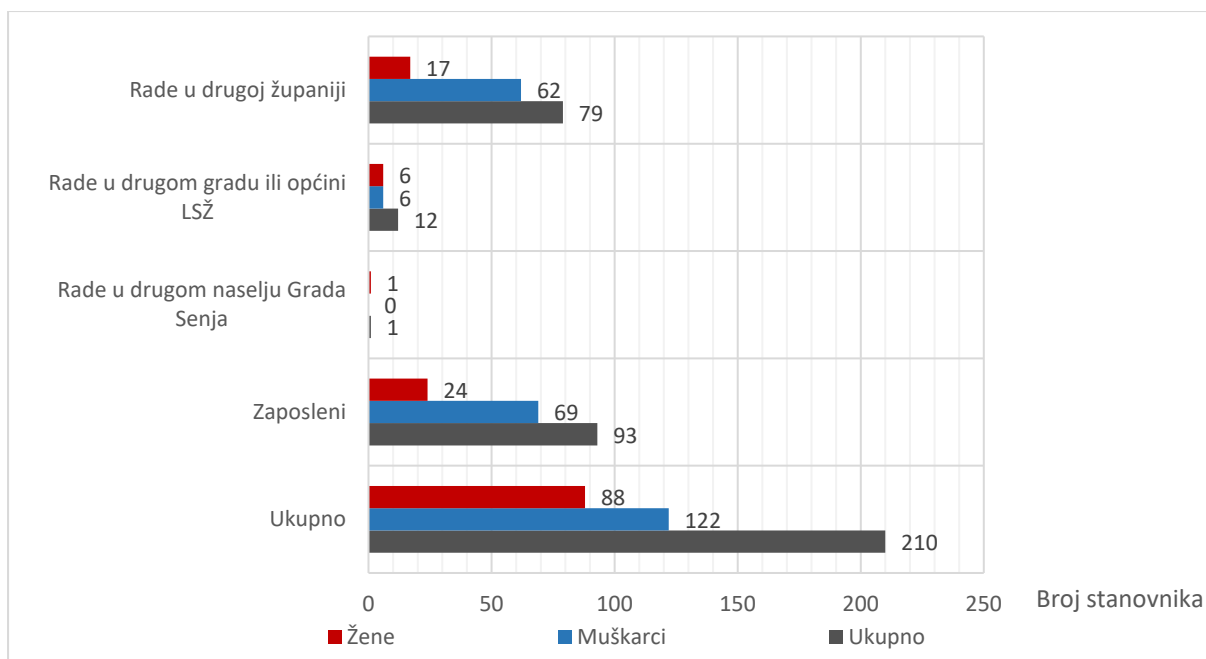

Sl. 11. Broj dnevnih migranata na prostoru Grada Senja, 2011. godine

Izvor: Dnevni i tjedni migranti, Popis 2011, Državni zavod za statistiku

Broj tjednih migranata je očekivano znatno manji od dnevnih migranata (sl. 11 i sl. 12.), samo 210 stanovnika sudjeluje u tjednim cirkulacijama. Od 210 cirkulanata njih 93 je zaposleno, ostalu razliku čine studenti i učenici koji tjedno cirkuliraju između mjesta prebivališta i mjesta studija. 85 % zaposlenih radi u nekoj drugoj županiji, najviše njih radi na prostoru Primorsko-goranske i Istarske županije te Grada Zagreba. Najmanje stanovnika tjedno cirkulira unutar samih naselja Grada Senja, u 2011. godini to je bila jedna ženska osoba.

I u tjednim cirkulacijama možemo uočiti veliki nesklad u odnosu zaposlenih žena i muškaraca koji cirkuliraju na tjednoj bazi. Odnos iznosi 1:3 na stranu muškaraca.

Sl. 12. Broj tjednih migranata na prostoru Grada Senja u 2011. godini

Izvor: Dnevni i tjedni migranti, Popis 2011, Državni zavod za statistiku

8. Biološki sastav stanovništva

Pod biološkim sastavom stanovništva podrazumijevamo sastav stanovništva prema dobi i prema spolu. Drugi naziv za biološki sastav stanovništva je demografski sastav stanovništva te on je direktno uvjetovan prirodnim kretanjem i društveno-gospodarskim čimbenicima. Biološki sastav direktno utječe na buduće kretanje stanovništva, formiranje dijela stanovništva za biološku reprodukciju te stvaranje planova za budući gospodarski rast i razvoj na analiziranom prostoru. Primjerice, tvrtke analiziraju biološki sastav kako bi analizirale isplativost otvaranja podružnica ili pogona (Nejašmić, 2008).

U tablici 10. prikazani su demografski analitički pokazatelji za prostor Grada Senja te za prostor cjelokupne Republike Hrvatske 2001. godine i 2011. godine. Usporedbom demografskih pokazatelja možemo vidjeti demografsko starenje stanovništva koje je značajno zahvatilo Grad Senj. Najbolji pokazatelj nam je indeks starosti koji je 2001. iznosio 133 dok je u samo 10 godina porastao na 192,6, za usporedbu indeks starosti Republike Hrvatske je 2001. iznosio 60, dok je 2011. godine narastao na 116,3.

Daljnjom analizom možemo uočiti kako je koeficijent feminiteta i koeficijent maskuliniteta izjednačeniji nego na prostoru republike Hrvatske, to označava da je gotovo jednako žena i muškaraca na ovom području. Ujedno, znatno je manji postotak mladog stanovništva na području Grada Senja nego na prostoru Hrvatske. Posebno se ističe visok udio starog stanovništva na području Grada Senja koje iznosi gotovo jednu četvrtinu (23 %), dok je prosjek za Hrvatsku 17,7 %.

Tab. 10. Selektirani demografski analitički pokazatelji za prostor Grada Senja i Republike Hrvatske u periodu 2001-2011. godine

Demografski pokazatelji	analitički Grad Senj		Republika Hrvatska	
	2001.	2011.	2001.	2011.
Koeficijent feminiteta (Kf)	102,5	102,5	106,3	107,4
Koeficijent maskuliniteta (Km)	97,5	97,6	93,7	92,6
Koeficijent feminiteta (Kf) (20-44)	95,1	90,2	96,9	96,6
Mlado stanovništvo (0-15)	14,3	11,9	22,2	15,2
Zrelo stanovništvo (15-65)	66,5	65,1	77,4	67,1
Staro stanovništvo (65+)	19,0	23,0	13,3	17,7
Indeks starosti (Is)	133,0	192,6	60,0	116,3
Prosječna dob	42,8	45,3	37,2	41,3

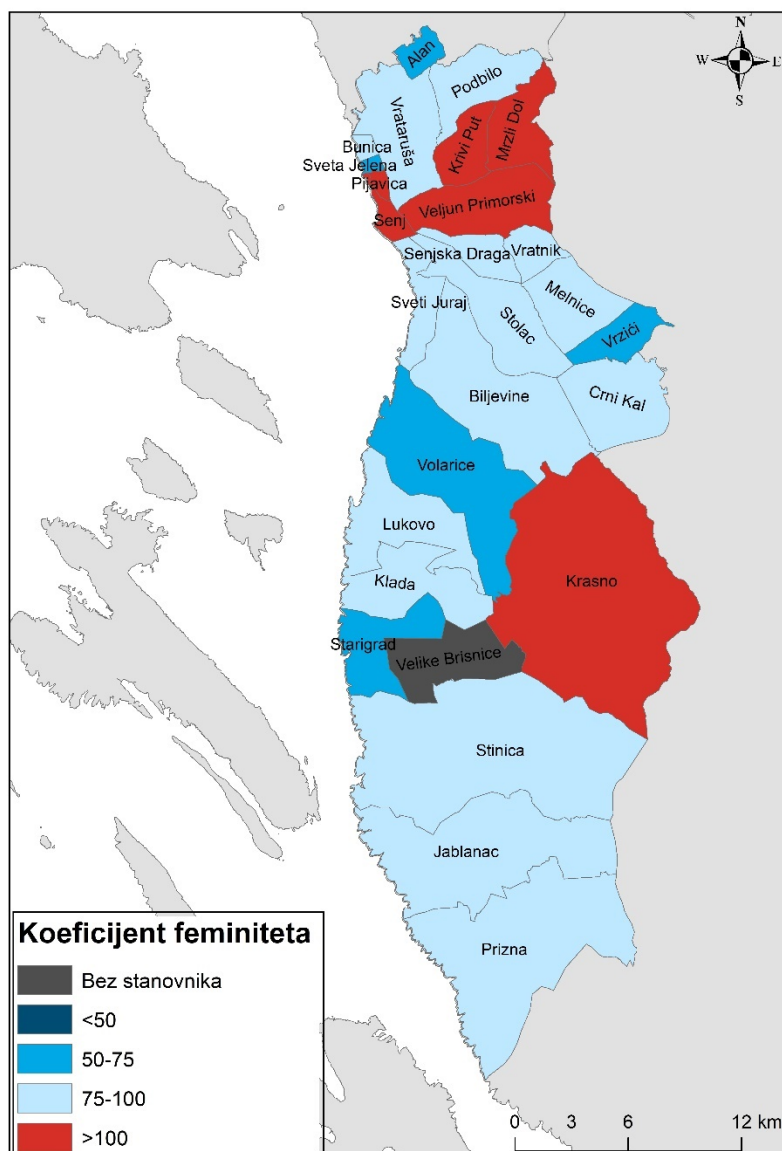
Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima, Državni zavod za statistiku, 2003.

8.1. Sastav stanovništva prema spolu

Sastav stanovništva prema spolu prikazuje brojčani odnos muškog i ženskog stanovništva. Kada postoji velika neravnoteža između broja muškaraca i žena, obično je to posljedica neuobičajenih događaja poput rata ili selektivnih migracija. Općenite su zakonitosti da se rađa više muške no ženske djece (diferencijalni natalitet), a u starijim je dobnim skupinama više žena jer imaju manju smrtnost (diferencijalni mortalitet) (Nejašmić, 2005, Nejašmić, 2008).

Veliki utjecaj na ravnotežu muškaraca i žena imaju migracije koje se događaju u suvremenom dobu, pogotovo industrijalizacijom kada je bilo uobičajeno da muškarci prvi odlaze iz svog mjesta stanovanja u druge gradove i rade u industriji. Tako dolazi do većeg broja žena koje žive u ruralnim krajevima, a višak muškaraca u urbanim regijama. No, danas dolazi do smanjenja isključivo „muških“ migracija, te se sve više žena odvažuje na odlazak u gradove radi boljih poslova u trgovini i uslužnim djelatnostima (Nejašmić, 2008).

Na prostoru Grada Senja izračunom koeficijenta feminiteta možemo očitati kako samo šest naselja ima koeficijent feminiteta iznad 100. To su naselja (slika 13): Krasno, Krivi Put, Mrzli Dol, Pijavica, Senj i Veljun Primorski, dok su ostala naselja s izraženom prevlašću muškaraca.

Sl. 13. Koeficijent feminiteta po naseljima Grada Senja, 2011. godine

Izvor: autor prema Popis 2011.

Tab. 11. Koeficijent feminiteta po naseljima Grada Senja, 2011. godine

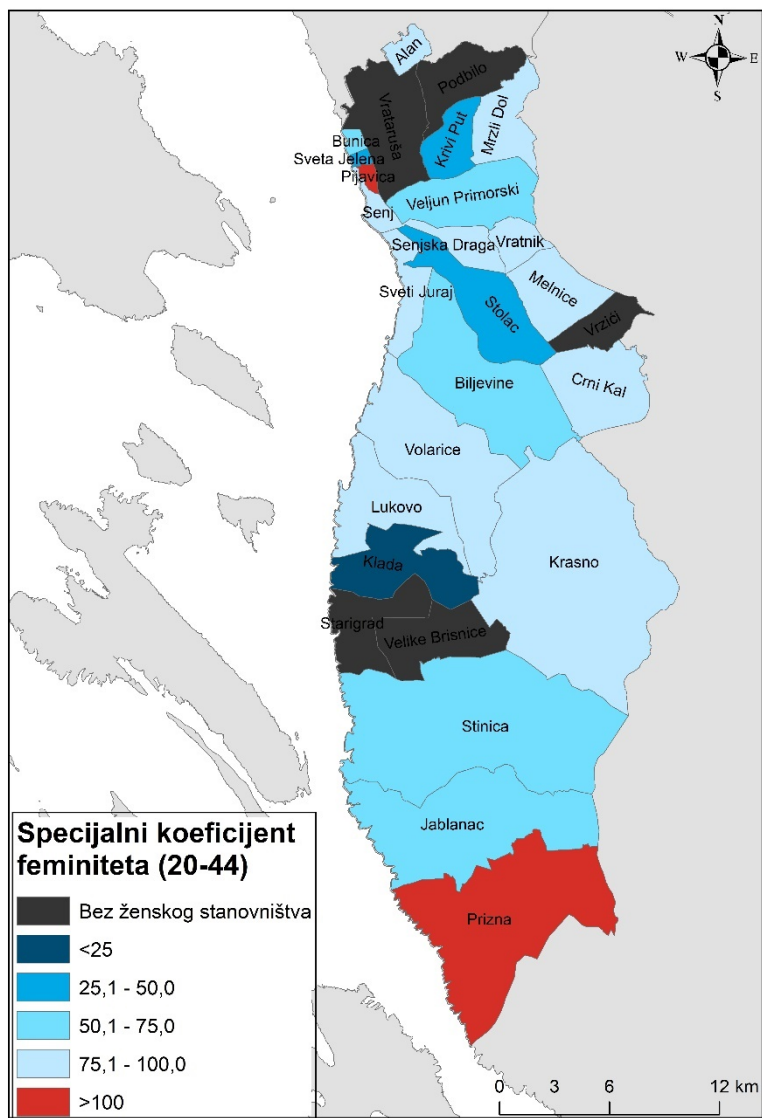
Naselja	Koeficijent feminiteta
Alan	54,5
Biljevine	82,1
Bunica	88,9
Crni Kal	89,5
Jablanac	97,6
Klada	77,3
Krasno	104,3
Krivi Put	120,0
Lukovo	80,0
Melnice	96,6
Mrzli Dol	115,4
Pijavica	109,6
Podbilo	92,3
Prizna	80,0
Senj	106,9
Senjska Draga	97,7
Starigrad	66,7
Stinica	78,0
Stolac	78,3
Sveta Jelena	60,0
Sveti Juraj	92,0
Veljun Primorski	105,9
Volarice	72,0
Vrataruša	83,3
Vratnik	96,7
Vrzići	60,0

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima, Državni zavod za statistiku, 2003.

Dublja analiza stanovništva provodi se izračunom specifičnog koeficijenta feminiteta (sl.14). Specifični koeficijent feminiteta računa se udjelom žena starosne dobi između 20-44 godina u odnosu na muškarce iste dobi.

Rezultati dobiveni ovom analizom su jako zabrinjavajući i ukazuju na veliko demografsko propadanje ovog kraja. Koeficijent feminiteta iznad 100 javlja se samo u dva naselja: Pijavica i Prizna. Podaci su ipak relevantniji za Pijavicu gdje živi 40 žena ove dobi te 39 muškaraca, no u Prizni žive dvije žene odabrane dobi te samo jedan muškarac te dobi. S druge strane, veliki je broj naselja gdje isključivo prevladava muško stanovništvo ili gdje živi samo muško stanovništvo, no to trebamo uzeti s rezervom jer ipak se tu radi o jako malim naseljima sa manje od 3 stanovnika.

Problem je u većim naseljima poput Krasnog, Senja i Svetog Juraja gdje je izraženija dominacija muškaraca nad ženama te direktno utječe na demografsku sliku ovog područja. Naselja s manjim brojem žena posljedica su selektivnih migracija pa dolazi do „poremećaja bračnog tržišta” i viška muškaraca. Ovakav manjak žena u odnosu na muškarce u budućnosti će se odraziti na mogućnost sklapanja brakova i razinu rodnosti, odnosno, veći udio muških djelovat će na povećanje smrtnosti (Nejašmić, 2008).

Sl. 14. Specifični koeficijent feminiteta (20-44) u naseljima Grada Senja, 2011. godine
Izvor: autor prema Popis 2011.

Tab. 12. Specifični koeficijent feminiteta (20-44) u naseljima Grada Senja, 2011. godine

Naselja	Koeficijent feminiteta (Kf)
Alan	100,0
Biljevine	66,7
Bunica	58,3
Crni Kal	90,0

Jablanac	62,5
Klada	16,7
Krasno	76,2
Krivi Put	50,0
Lukovo	100,0
Melnice	80,0
Mrzli Dol	100,0
Pijavica	102,6
Podbilo	0,0
Prizna	200,0
Senj	93,4
Senjska Draga	83,3
Starigrad	0,0
Stinica	71,4
Stolac	28,6
Sveta Jelena	50,0
Sveti Juraj	82,4
Veljun Primorski	62,5
Volarice	100,0
Vrataruša	0,0
Vratnik	100,0
Vrzići	0,0

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2013.

8.2. Sastav stanovništva prema dobi

Dobni sastav stanovništva važan je za analizirati radi svojih socio-ekonomskih značajki. Iz njega možemo proučavati koje promjene su se događale u prošlosti, najbolje to možemo vidjeti na primjeru Hrvatske i razdobljima kada su se događali ratovi. Ujedno pomoću sastava

prema dobi možemo predviđati i projicirati buduće demografske trendove na ovom prostoru (Nejašmić,2005, Nejašmić, 2008).

Kao što Nejašmić (2005) kaže “kada udio starijih od 65 godina neke populacije dosegne osam posto, smatra se da je populacija počela stariti“. Stanovništvo Republike Hrvatske nakon 90 ih godina prošlog stoljeća karakterizira procesi depopulacije i senilizacije. Na širenje ovih procesa direktno utječu prirodni pad, snažna emigracija te gospodarski i politički uvjeti. Problem koji se javlja u Hrvatskoj je smanjenje radno aktivnog kontigenta te povećanje starog ekonomski ovisnog stanovništva, ta kombinacija znatno koči ekonomski razvoj države i njezinih krajeva. Proces senilizacije, odnosno starenja stanovništva, posebice je izražen u ruralnim krajevima gdje većinom živi staro stanovništvo, a mlado i mlađa polovica zrelog stanovništva se zbog gospodarskih promjena odlučila na trajnu migraciju u neki drugi prostor. Prostor Grada Senja isto je zahvaćen ovim procesom gdje je već 2011. godine gotovo četvrtina (23 %) (tab. 13) stanovništva bila starija od 65 godina. Drugi pokazatelj je i indeks starosti koji je 2011. godine dosegao nevjerojatnih 192,6! Točnije, broj starih je premašivao broj mladih za 793 žitelja.

Tab. 13. Indeks starosti, koeficijent starosti te koeficijent dobne ovisnosti naselja Grada Senja 2011. godine

Naselja	Indeks starosti	Koeficijent starosti	Koeficijent dobne ovisnosti
Alan	20,0	5,9	54,5
Biljevine	233,3	27,5	64,5
Bunica	163,6	21,2	51,8
Crni Kal	86,7	18,1	63,6
Jablanac	0,0	48,2	93,0
Klada	0,0	59,0	143,8
Krasno	137,3	19,3	50,2
Krivi Put	600,0	36,4	73,7
Lukovo	0,0	44,4	80,0
Melnice	933,3	49,1	119,2
Mrzli Dol	1100,0	39,3	75,0
Pijavica	65,0	9,9	33,7

Podbilo	0,0	48,0	92,3
Prizna	1250,0	55,6	150,0
Senj	173,4	21,6	51,5
Senjska Draga	183,3	25,9	66,7
Starigrad	0,0	53,3	114,3
Stinica	1350,0	37,0	65,9
Stolac	1900,0	46,3	95,2
Sveta Jelena	100,0	12,5	33,3
Sveti Juraj	213,8	20,7	43,6
Velike Brisnice	0,0	0,0	0,0
Veljun Primorski	400,0	40,0	100,0
Volarice	236,4	30,2	75,5
Vrataruša	0,0	36,4	57,1
Vratnik	123,1	27,1	96,7
Vrzići	0,0	62,5	166,7

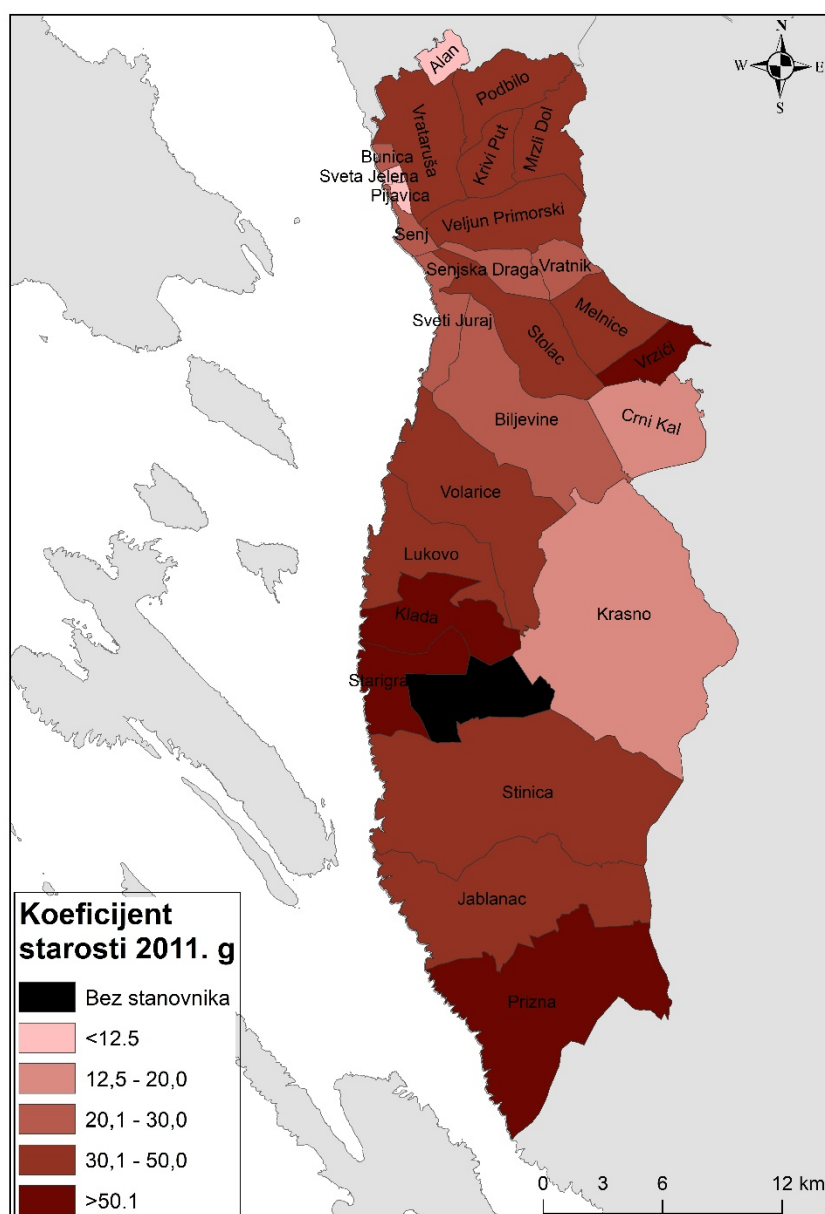
Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2013.

Prvi analitički pokazatelj sastava po dobi prikazan je u tablici 13 i naziva se indeks starosti. Prema prikazanim podacima možemo vidjeti da veći dio područja Grada Senja ima indeks starosti iznad 100, što znači da više od 1 osobe 65+ godina dolazi na 1 osobu mlađu od 14 godina. Tako da možemo smatrati da na ovom prostoru dolazi do procesa senilizacije. Uz to javlja se puno naselja u kojima nema mladog stanovništva pa zato indeks starosti iznosi 0. To je slučaj u naseljima Jablanac, Klada, Lukovo, Podbilo, Starigrad, Vrataruša te Vrzići. Naselje Velike Brisnice je mrtvo naselje bez stanovnika. S druge strane, javljaju se ekstremno visoki indeksi starosti poput naselja Stolac (1900), Stinica (1350), Prizna (1250) te Mrzli Dol (1100) koji su rezultat malog uzorka primjerice u naselju stolac živi 19 starih osoba naspram jedne mlade osobe.

Možemo primijetiti i prostornu raspodjelu indeksa starosti, primjerice naselja sa nižim indeksom starosti nalaze u blizini mora te uz Jadransku magistralu, dok su naselja sa visokim indeksom starosti pretežito na prostoru podno Velebita, na višim nadmorskim visinama i raščlanjenijem reljefu.

Drugi analitički pokazatelj sastava po dobi druge skupine prikazan na slici 15 je koeficijent starosti. Koeficijent starosti nam govori koliki je udio starog stanovništva u ukupnoj populaciji. Općenito se smatra da ukoliko koeficijent starosti dosegne više od 12 % možemo smatrati da populacija počinje starjeti.

Na prostoru Grada Senja javljaju se samo dva naselja sa koeficijentom starosti manjim od 12, to su naselja Alan i Pijavica. U ovu kategoriju bi mogli uključiti i naselje Sveta Jelena koje ima graničnu vrijednost od 12,5. Dobiveni podaci predstavljaju pravi razlog za zabrinutost, jer ovakvi demografski trendovi vode ka izumiranju! Maksimalne vrijednosti se javljaju u naseljima Vrzići (62.5), Klada (59) te Prizna (55.6).

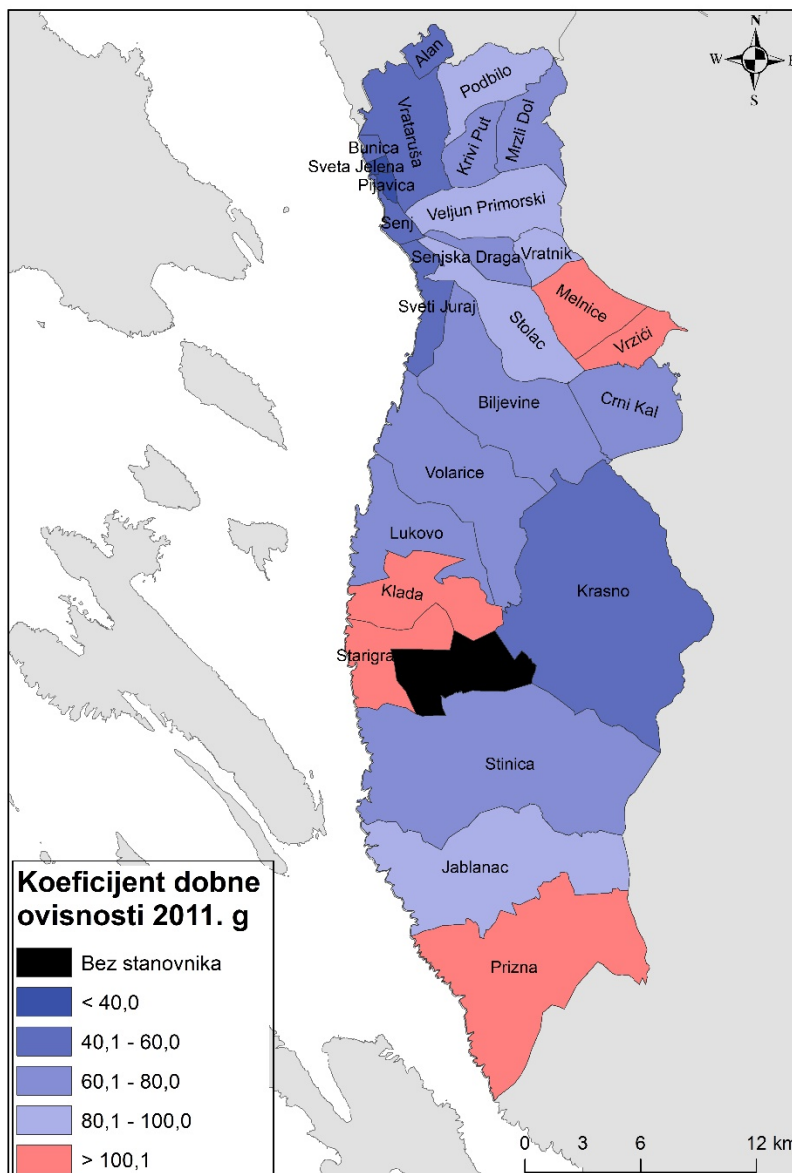

Sl. 15. Koeficijent starosti po naseljima Grada Senja, 2011. godine

Izvor: autor prema Popis 2011.

Treći pokazatelj sastava stanovništva po dobi je izrazito analitički, stoga ga možemo smatrati puno preciznijim i detaljnijim jer pruža rezultate s kojima možemo raditi gospodarske planove ili socijalna istraživanja. Najbolji ovakav pokazatelj je koeficijent ukupne dobne ovisnosti (slika 16). Pomoću njega iskazujemo radni kontingent, točnije stanovništvo koje je, prema dobi, radno spremno. Upravo pomoću ovog pokazatelja možemo promatrati područja na kojima nema prevelikog broja radnika. Primjerice, ukoliko neka tvrtka odluči otvoriti svoj pogon na prostoru Grada Senja, oni će gledati gdje se nalazi najveći broj radne snage i

izbjegavati će područja sa velikim brojem stanovnika van radnog kontigenta. Najveći koeficijenti se javljaju u naseljima Vrzići (166.7), Prizna (150) te Klada (143.8). Kada ovaj koeficijent usporedimo sa indeksom starosti možemo zaključiti kako se ovdje radi ipak o starijoj dobnoj populaciji, a ne mlađoj, koju je potrebno uzdržavati. S druge strane, najniži koeficijent ukupne dobne ovisnosti javlja se u naseljima koji se nalaze u blizini najvećeg urbanog središta ovog prostora, Senja.

Sl. 16. Koeficijent dobne ovisnosti po naseljima Grada Senja, 2011. godine

Izvor: autor prema Popis 2011.

9. Društveno gospodarski sastav stanovništva

9.1. Sastav stanovništva prema ekonomskoj aktivnosti

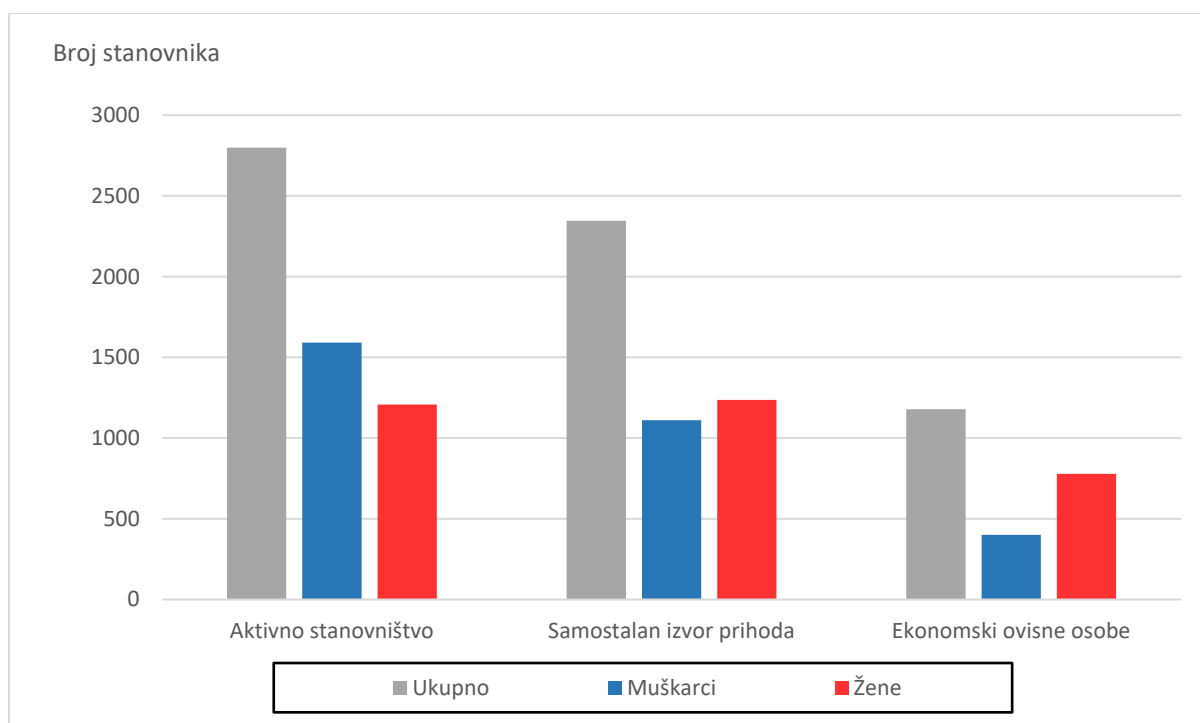
Pod užim smislom pojam gospodarskog sastava odnosi se na stanovništvo prema aktivnosti, djelatnosti i zanimanju, dok se još može proširiti na položaj u zanimanju, sektor vlasništva, kućanstva prema izvorima prihoda te veličini posjeda. Kao polazište za analizu uzima se aktivno stanovništvo, točnije radna snaga. Aktivno stanovništvo čine: zaposlene osobe, osobe koje obavljaju zanimanje, ali nisu u radnom odnosu, nezaposlene osobe u određenom razdoblju, dok neaktivno stanovništvo čine: umirovljenici te uzdržavano stanovništvo čine: djeca do navršene 15 godine, kućanice, đaci i studenti te ostale bolesne i za rad nesposobne osobe (Wertheimer-Baletić, 1999; Gould, 2009).

Tab.14. Broj aktivnog stanovništva, stanovništva sa samostalnim izvorom prihoda te broj ekonomski ovisnih osoba na prostoru Grada Senja 2011. godine

	Aktivno stanovništvo	Samostalan izvor prihoda	Ekonomski ovisne osobe
Ukupno	2799	2346	1179
Muškarci	1591	1110	401
Žene	1208	1236	778

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo staro 15 i više godina prema trenutačnoj aktivnosti, starosti i spolu, po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2013.

Na prostoru Grada Senja zaposleno je 2799 stanovnika (tab. 14), što čini gotovo dvije petine stanovništva, točnije 39 %. Iz podataka možemo vidjeti kako je više zaposlenih muškaraca nego žena, što je uobičajeno za prostor Republike Hrvatske. Zabrinjavajući je podatak da je gotovo jednako umirovljenika (samostalan izvor prihoda) koliko i aktivnog stanovništva, razlika je samo u 453 stanovnika. Kod ekonomski ovisnih osoba možemo vidjeti kako je znatno više (gotovo 100%) žena nego muškaraca kojima je potrebno ekonomsko uzdržavanje. Razlog tome je što u ovu kategoriju spadaju kućanice te studenti/ce među kojima je generalno više žena nego muškaraca.

Sl. 17. Broj aktivnog stanovništva, stanovništva sa samostalnim izvorom prihoda te broj ekonomski ovisnih osoba na prostoru Grada Senja 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo staro 15 i više godina prema trenutačnoj aktivnosti, starosti i spolu, po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2013.

Kod analize sastava po ekonomskoj aktivnosti koristimo se trima analitičkim pokazateljima: opća stopa aktivnosti stanovništva, koeficijent ekonomske ovisnosti stanovništva u užem smislu te koeficijent ekonomske ovisnosti stanovništva u širem smislu.

Opću stopu aktivnosti stanovništva računamo omjerom aktivnog stanovništva i ukupne populacije starije od 15 godina. Za prostor Grada Senja opća stopa aktivnosti stanovništva iznosi 44,25 što je više od prosjeka Republike Hrvatske (40) što je dobar pokazatelj. Razlog tomu je koncentracija trgovine, industrije, lučkih djelatnosti i brodogradnje na ovom prostoru, pogotovo u gradu Senju. Ujedno možemo vidjeti kako je više zaposlenih muškaraca nego žena na području Grada Senja.

Drugi analitički pokazatelj je koeficijent ekonomske ovisnosti stanovništva u užem smislu. Njega se računa preko omjera neaktivnog (uzdržavanog) stanovništva i aktivnog stanovništva. Prilikom analize možemo vidjeti kako je položaj Grada Senja povoljan te se nalazi

iznad prosjeka Hrvatske (41). No, veliki disrazmjer javlja se u odnosu ekonomske ovisnosti muškaraca i žena, gdje su muškarci znatno manje neovisni od žena.

Posljednji analitički pokazatelj je koeficijent ekonomske ovisnosti stanovništva u širem smislu. Izračunava se dijeljenjem sume neaktivnog (uzdržavanog) te stanovništva sa vlastitim prihodom (umirovljenici) sa aktivnim stanovništvom. Ponovno se pojavljuje velika razlika u ekonomskoj ovisnosti između muškaraca i žena. To je direktni rezultat većeg broja žena koje su kućanice, studenti te umirovljenici nego muškaraca.

Tab. 15. Analitički pokazatelji aktivnosti stanovništva Grada Senja, 2011. godine

	Ukupno	Muškarci	Žene
Opća stopa aktivnosti stanovništva	44,25	51,27	37,48
Koeficijent ekonomske ovisnosti stan u užem smislu	42,12	25,20	64,40
Koeficijent ekonomske ovisnosti stan u širem smislu	125,94	94,97	166,72

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo staro 15 i više godina prema trenutačnoj aktivnosti, starosti i spolu, po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2013.

9.2. Sastav stanovništva prema gospodarskoj djelatnosti

Sastav stanovništva prema gospodarskoj djelatnosti govori nam o tome kako je podijeljeno aktivno stanovništvo, tj. Kojim se granama gospodarstva bavi kontigent aktivnog stanovništva. Upravo je ovo pokazatelj društveno-gospodarske razvijenosti nekog prostora. Gospodarstvo dijelimo na tri sektora: primarni, sekundarni i tercijarni. Primarnom sektoru pripadaju djelatnosti poput poljoprivrede, ribarstva i šumarstva, u sekundarni sektor spadaju industrija, rudarstvo, obrtništvo i građevinarstvo te u tercijarni sektor spadaju trgovina, obrazovanje, vojska, turizam te zdravstvo (Wertheimer-Baletić, 1999).

Prostor Grada Senja počinje se gospodarski intenzivnije razvijati još u 18. stoljeću, upravo kada je vladavina Habsburške Monarhije osiguravala mir na ovom prostoru. Snažno se razvijalo građevinarstvo koje je izgradilo prometnu infrastrukturu, skladišne kapacitete te

moderniziralo morsku luku. Upravo je građevinarstvo dalo obol razvoju industrije na ovom prostoru. Daljnjim razvojem, prvenstveno prerađivačke industrije, dolazi do razvoja trgovine koja je znatno ekonomski ojačala stanovništvo ovog područja. Nakon gradnje željeznice Zagreb-Rijeka, prostor Grada Senja dijametralno suprotne promjene u karakteru svog položaja. On postaje grad koji ima geografski nepovoljan položaj, upravo jer je bio odsječen od glavnih prometnih žila. Upravo u tome treba poznavati i jedan od značajnih uzroka konstantnoj i gotovo sustavnoj politici nemara prema ovom gradu, ne poklanjajući gotovo ni malo pažnje ekonomskom napretku Senja. Tako se zapravo gospodarski potencijal Senja svodio na nekoliko dotadašnjih industrijskih postrojenja i ustanova, koje su, s obzirom na opseg svojih mogućnosti, bile u stvari više osuđene na vegetiranje (Grad Senj, 2022).

Grad Senj je prema udjelima zaposlenog stanovništva 2011. godine (tab. 15.) imao klasični uslužni tip (III-II-I) gospodarske strukture, taj tip gospodarske strukture prevladavao je i 2001. godine. 2001. godine 63,7 % stanovništva bilo je zaposleno u tercijarnom sektoru, gdje se izdvajaju zaposleni u trgovini te hotelima i restoranima. U sekundarnom sektoru bile su zaposlene 552 osobe, što čini 25,3 % ukupnog broja zaposlenih. Ističe se zaposlenost u prerađivačkoj industriji i građevinarstvu. Na posljertku, u primarnom sektoru zaposleno je 11 % zaposlenih te je većina zaposlena u poljoprivrednim djelatnostima, poput vinogradarstva i maslinarstva.

Prema podacima iz 2011. godine (tab. 15.), nije došlo do velikih promjena te se nastavio trend smanjivanja zaposlenih u primarnom sektoru, broj zaposlenih smanjio se za 1,6 %, točnije za 27 osoba. Neznatna promjena se dogodila u sekundarnom sektoru gdje je bilo 18 osoba više zaposleno nego 2001. godine. Promjena se dogodila i u tercijarnom sektoru, gdje broj zaposlenih porastao za 69 osoba, odnosno 1 %. Većinom su to novo zaposleni u turizmu, poput hotel, restorana i kafića.

Tab. 16. Razlika broja zaposlenih po gospodarskim sektorima na prostoru Grada Senja u periodu 2001. - 2011. godine

	2001.		2011.	
	Broj zaposlenih	%	Broj zaposlenih	%
Primarni sektor (I)	239	11,0	212	9,4
Sekundarni sektor (II)	552	25,3	571	25,4
Tercijarni sektor (III)	1387	63,7	1456	64,7

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001.: stanovništvo staro 15 i više godina prema trenutačnoj aktivnosti, starosti i spolu, po gradovima/općinama; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo staro 15 i više godina prema trenutačnoj aktivnosti, starosti i spolu, po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2013.

9.3. Obrazovni sastav stanovništva

U Gradu Senju prema Popisu stanovništva iz 2011. godine od ukupnog broja stanovništva starog 15 i više godina bez školske spreme je bilo 1,5% stanovnika. Od prvog do sedmog razreda, dakle nepotpuno osnovnoškolsko obrazovanje, imalo je 10,6% stanovništva, dok je završenu osnovnu školu imalo 21,9%. Najbrojnije je stanovništvo sa srednjoškolskim obrazovanjem i čini ga 53,4% stanovništva (Popis stanovništva, 2011).

Najveći broj stanovništva (19%) s osnovnoškolskim obrazovanjem nalazi se u dobnoj skupini od 15- 19 godina s obzirom na to da se oni još uvijek nalaze u obrazovnom procesu za stjecanje viših kvalifikacija, te starijim generacijama (75+) kojima pripada 13% ukupnog stanovništva s osnovnoškolskim obrazovanjem (Popis stanovništva, 2011).

Srednjoškolsko obrazovanje nalazimo u gotovo jednakom broju kod svih dobnih skupina 20-64, a udio se kreće oko 10% po dobnoj skupini. Više i visoko obrazovanje ima najviše stanovnika dobne skupine 25-29 godina na koje otpada 15% ukupnog stanovništva s visokim obrazovanjem. S gotovo jednakim udjelom slijedi ih dobna skupina 30-34 godine starosti što ukazuje na pozitivan trend prisutan kod mladog stanovništva prema kojem sve više mladih stječe neku razinu visokog obrazovanja te pruža perspektivu daljnjem razvoju (Popis stanovništva, 2011).

Kako bi se poboljšao obrazovni sastav stanovništva potrebno je stvoriti povoljnije uvjete za zapošljavanje, povećati naseljenost udaljenih naselja, provesti kvalitetnu pronatalitetnu politiku te posvetiti se zadržavanju mladog obrazovanog stanovništva na prostoru Grada Senja.

S druge strane, kontinuirana depopulacija i negativan prirodni prirast uzimaju danak te dovodi do manjeg ulaganja u obrazovanost stanovništva udaljenih naselja. Problem se javlja i u izoliranosti nekih naselja, velikoj prostornoj disperznosti te rastu stope nezaposlenosti koji djeluje demotivirajuće na stanovništvo.

9.4. Kulturno-antropološki sastav stanovništva

Prema narodnosnoj strukturi stanovništva Grada Senja prevladavaju Hrvati s 97% stanovništva, a slijede ih Srbi s 0,92%, zatim Albanci s 0,38% te Bošnjaci s 0,33%. Od ostalih nacionalnih manjina prisutni su i Austrijanci, Crnogorci, Česi, Mađari, Makedonci, Nijemci, Slovaci, Slovenci, Turci te Židovi. Međupopisno kretanje narodnosne strukture pokazuje kako je u zadnjih deset godina udio Hrvata u ukupnom broju stanovnika ostao na istoj razini. Kod drugih narodnosti najznačajniji je pad udjela srpske manjine s 1,19 na 0,92% te porast udjela Bošnjaka s 0,1 na 0,33% i pojava stanovništva njemačke narodnosti, koja nije bila zabilježena prošlim popisom.

Narodnosna struktura reflektira se i na vjersku strukturu stanovništva. Tako u strukturi stanovništva prema vjeroispovijesti prevladavaju Katolici s 95% ukupnog stanovništva, čiji je udio ostao isti s obzirom na 2001. godinu. Od ostalih vjeroispovijesti, najbrojniji su Pravoslavci s 0,9%, a slijede ih pripadnici islamske zajednice (0,6%). Udio stanovnika koji nisu vjernici je porastao s 1,4% u 2001. godinu na 2,1% u 2011. godini ((Popis stanovništva, 2011).

10. Demografski resursi te projekcije broja stanovnika Grada Senja

Demografski resursi obuhvaćaju ukupna kvalitativna i kvantitativna, stvarna i potencijalna društvena i biološka obilježja stanovništva u određenom prostoru i vremenu, direktno utječu na društvenu strukturu i društvene odnose te su važan dio ukupnog razvoja. Nepovoljni demografski procesi pridonose smanjenju ukupnog ljudskog potencijala koji bi trebao biti temeljni nositelj društveno-gospodarskog razvoja. Ocjene populacijskog razvoja manjih područja uglavnom su nepouzdana zbog mnoštva slučajnih i povremenih utjecaja (Nejašmić, 2008).

Prema Nejašmiću (2008) i njegovoj tipizaciji demografskih resursa cijela Ličko-senjska županija spada u demografski oslabljeno regresivno područje kojeg karakteriziraju ispodprosječni demografski resursi, stagnacija te depopulacija.

Izrada projekcija za mala naselja nije uvijek dovoljno precizna, jer samo mala demografska promjena može imati veliki utjecaj na rezultate projekcija. No, ukoliko se nastavi dosadašnji trend smanjivanja populacije možemo očekivati kako će se pojaviti još mrtvih naselja poput Velikih Brisnica.

Projekciju možemo napraviti na temelju međupopisnih promjena. Ukoliko se samo nastavi trenutni demografski trend u kojem prostor Grada Senja gubi 107 stanovnika godišnje, 2031. godine broj stanovnika će pasti ispod 5000 te će na ovom prostoru živjeti 4901 stanovnik. Samo naselje Senj bi imalo samo 3472 stanovnika, to je brojem stanovnika jednako nekim subregionalnim centrima poput Gline, a ne jednom regionalnom središtu poput grada Senja.

Problem nije samo prirodni pad stanovništva nego i emigracija koja je postala sve izraženija ulaskom Hrvatske u Europsku Uniju. Kroz mjere zapošljavanja i pružanja boljih radnih uvjeta uz veće plaće i ovaj negativan demografski trend je moguće zaustaviti, ili barem znatnije smanjiti.

Kako bi se smanjilo demografsko propadanje potrebno je početi primjenu neke kvalitetnije pronatalitetne politike uz veću brigu o malim i udaljenim naseljima. Usprkos teškom reljefu, moguće je uz današnju tehnologiju osigurati neke osnovne uvjete života, poput vodovoda i odvodnje, udaljenim i izoliranim naseljima koja se nalaze na padinama Velebita i Kapele.

11. Zaključak

Hipoteza 1: Grad Senj kao najveće naselje u sastavu Grada Senja jedino bilježi porast broja stanovnika.

Analizom ovog prostora utvrđeno je kako niti grad Senj ne bilježi porast stanovništva. Štoviše, grad Senj kao i sva druga naselja značajno gubi stanovništvo. U 20 godina grad Senj je izgubio 1346 stanovnika, što je kada usporedimo sa ukupnim brojem stanovnika ovog područja, ali regije veliki broj. Grad Senj je 2001. godine ima gotovo 5 500 stanovnika, a prema projekcijama 2031. godine trebao bi imati malo manje od 3 500 stanovnika. Samo urbano naselje se isprofiliralo kao gravitacijski i urbano-industrijski centar te možemo primijetiti kako postoji određeni broj stanovnika koji se doseljava u samo naselje, ali to i dalje nije dovoljan broj koji bi poništio utjecaj visokog prirodnog pada koji pustoši ovaj kraj. Zaključno, možemo odbaciti navedenu hipotezu.

Hipoteza 2: Na demografski razvoj Grada Senja najznačajnije su utjecali procesi deagrarizacije, industrijalizacije te urbanizacije nakon 60-ih godina prošlog stoljeća.

Specifičan društveno-gospodarski razvoj prostora Grada Senja utjecao je na prostornu pokretljivost i izrazitu depopulaciju ruralnih prostora. Emigriralo je mlado radno sposobno stanovništvo koje je sa sobom „nosilo“ buduće naraštaje te ostavilo nepovoljnu dobnu strukturu. Osim toga, to je bio početak dnevnih migracija (cirkulacija) koje su samo pojačane poboljšanjem prometne infrastrukture. Upravo se ovaj proces počeo javljati razvojem industrije kada se stanovništvo ubrzano selilo u gradove radi boljih radnih i životnih uvjeta. Problem Grada Senja je što najveće naselje, grad Senj, nije dovoljno privlačilo ruralno stanovništvo pa se stanovništvo umjesto u područni centar odlučilo na preseljenje u druge gradove ili u druge županije, a s dolaskom Europske Unije u inozemstvo. Stoga, možemo potvrditi ovu hipotezu.

Popis literature

1. Gould, W.T.S., 2009: Population and Development, Routledge, London.
2. Grad Senj, 2015: Strategija razvoja Grada Senja, 2015. – 2020., Senj
3. Lukić, A., 2012: Mozaik izvan grada – tipologija ruralnih i urbaniziranih naselja Hrvatske, Meridijani, Samobor.
4. Nejašmić, I., 1991: Depopulacija u Hrvatskoj: korijeni, stanje, izgledi, Globus, Zagreb.
5. Nejašmić, I., 2005: Demogeografija: stanovništvo u prostornim odnosima i procesima, Školska knjiga, Zagreb.
6. Nejašmić, I., 2008: Stanovništvo Hrvatske: demografske studije i analize, Hrvatsko geografsko društvo, Zagreb.
7. Nejašmić, I., Toskić, A., 2016: Ostarjelost stanovništva seoskih naselja Republike Hrvatske, Migracijske i etničke teme 32 (2), 191-219.
8. Šegota, T., Filipčić, A., 1996: Klimatologija za geografe, Školska knjiga, Zagreb.
9. Turk, I., Šimunić, N., Pokos, N. 2017: Suvremena demografska obilježja Podgorja, Institut Ivo Pilar, Zagreb
10. Vranješ-Šoljan, B. 2008: Prvi opći popis stanovništva u Habsburškoj Monarhiji iz 1857.: Konceptija, metodologija i klasifikacija popisnih obilježja, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet, Zagreb
11. Wertheimer-Baletić, A., 1999: Stanovništvo i razvoj, Mate, Zagreb.
12. Wertheimer-Baletić, A., 2004: Depopulacija i starenje stanovništva – temeljni demografski procesi u Hrvatskoj, Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja 13 (4-5), 631-651

Popis izvora

1. Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2001. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku. Zagreb
2. Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2002. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku. Zagreb
3. Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2003. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku. Zagreb
4. Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2004. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku. Zagreb
5. Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2005. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku. Zagreb
6. Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2006. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku. Zagreb
7. Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2007. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku. Zagreb
8. Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2008. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku. Zagreb
9. Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2009. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku. Zagreb
10. Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2010. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku. Zagreb
11. Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2011. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku. Zagreb
12. Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2012. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku. Zagreb
13. Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2013. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku. Zagreb
14. Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2014. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku. Zagreb
15. Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2015. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku. Zagreb

16. Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2016. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku. Zagreb
17. Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2017. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku. Zagreb
18. Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2018. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku. Zagreb
19. Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2019. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku. Zagreb
20. Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2020. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku. Zagreb
21. Grad Senj, 2022: Povijest Grada Senja, dostupno na: <https://www.senj.hr/povijest-града/>
22. Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske, 2022: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.-2001, Državni zavod za statistiku, Zagreb
23. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.
24. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001.: stanovništvo prema vjeri, po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.
25. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001.: stanovništvo prema državljanstvu, po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.
26. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001.: stanovništvo prema materinjem jeziku, po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.
27. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001.: stanovništvo prema migracijskim obilježjima i spolu, po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.
28. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001.: stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, obrazovnim područjima i spolu, po općinama/gradovima, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.
29. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001.: stanovništvo staro 15 i više godina prema trenutačnoj aktivnosti, starosti i spolu, po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.
30. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2013.
31. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo prema vjeri, po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2013.

32. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo prema državljanstvu, po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2013.
33. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo prema materinjem jeziku, po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2013.
34. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo prema migracijskim obilježjima i spolu, po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2013.
35. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, obrazovnim područjima i spolu, po općinama/gradovima, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2013.
36. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.: stanovništvo staro 15 i više godina prema trenutačnoj aktivnosti, starosti i spolu, po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2013.
37. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011: Dnevni i tjedni migranti, Državni zavod za statistiku, Zagreb
38. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021: Prvi rezultati popisa, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2022.
39. Senjska Bura, 2022: <http://www.senjskabura.hr/>
40. Vitalna statistika (rođeni i umrli) u razdoblju 2000. – 2019., podaci za pojedine godine, Državni zavod za statistiku, Zagreb

Popis priloga

Popis slika

Sl. 1. Položaj Grada Senja na prostoru Republike Hrvatske.....	5
Sl. 2. Naselja Grada Senja, 2021. godine.....	11
Sl. 3. Broj stanovnika po naseljima Grada Senja, 2001. godine.....	13
Sl. 4. Broj stanovnika po naseljima Grada Senja, 2021. godine.....	15
Sl. 5. Gustoća naseljenosti naselja Grada Senja, 2021. godine.....	18
Sl.6. Indeks promjene broja stanovnika naselja Grada Senja, 2001-2021. godine.	24
Sl. 7. Broj rođenih i umrlih na prostoru Grada Senja u razdoblju 2000-2019. godine	28
Sl.8. Broj doseljenih i odseljenih na prostoru Grada Senja u razdoblju od 2001. do 2020. godine.....	29
Sl. 9. Doseljeni na područje Grada Senja prema prijašnjem mjestu prebivališta, 2001. – 2020.	31
Sl. 10. Odseljeni sa prostora Grada Senja prema novom mjestu prebivališta 2001. – 2020. godine.....	32
Sl. 11. Broj dnevnih migranata na prostoru Grada Senja, 2011. godine.....	36
Sl. 12. Broj tjednih migranata na prostoru Grada Senja u 2011. godini.....	37
Sl. 13. Koeficijent feminiteta po naseljima Grada Senja, 2011. godine	40
Sl. 14. Specifični koeficijent feminiteta (20-44) u naseljima Grada Senja, 2011. godine.....	43
Sl. 15. Koeficijent starosti po naseljima Grada Senja, 2011. godine.....	48
Sl. 16. Koeficijent dobne ovisnosti po naseljima Grada Senja, 2011. godine.....	49
Sl. 17. Broj aktivnog stanovništva, stanovništva sa samostalnim izvorom prihoda te broj ekonomski ovisnih osoba na prostoru Grada Senja 2011. godine.....	51

Popis tablica

Tab. 1. Naselja Grada Senja prema broju stanovnika 1991., 2001. i 2011. godine	16
Tab. 2. Gustoća naseljenosti naselja Grada Senja, 2001-2021. godine.....	19
Tab. 3. Ukupno kretanje broja stanovnika Grada Senja 1857. – 2021. godine.....	21
Tab. 4. Ukupno kretanje broja stanovnika grada Senja 1857. – 2021. godine.....	22
Tab. 5. Ukupno kretanje broja stanovnika naselja izuzev grada Senja 1857. – 2021. godine.....	23
Tab.6. Kretanje stanovništva te indeks promjene broja stanovnika po naseljima Grada Senja, 2001-2021. godine.....	25
Tab.7. Osnovne sastavnice prirodnog kretanja stanovništva Grada Senja 2000. – 2019. godine	27
Tab. 8. Broj doseljenih i odseljenih na prostoru Grada Senja u razdoblju od 2001. do 2020. godine.....	30
Tab. 9. Broj doseljenih i odseljenih na prostoru Grada Senja u razdoblju 2001-2020. godine...	33
Tab. 10. Selektirani demografski analitički pokazatelji za prostor Grada Senja i Republike Hrvatske u periodu 2001-2011. godine.....	39
Tab. 11. Koeficijent feminiteta po naseljima Grada Senja, 2011. godine	41
Tab. 12. Specifični koeficijent feminiteta (20-44) u naseljima Grada Senja, 2011. godine.....	43
Tab. 13. Indeks starosti, koeficijent starosti te koeficijent dobne ovisnosti naselja Grada Senja 2011. godine.....	45
Tab. 14. Broj aktivnog stanovništva, stanovništva sa samostalnim izvorom prihoda te broj ekonomski ovisnih osoba na prostoru Grada Senja 2011. godine.....	50
Tab. 15. Analitički pokazatelji aktivnosti stanovništva Grada Senja, 2011. godine.....	52
Tab. 16. Razlika broja zaposlenih po gospodarskim sektorima na prostoru Grada Senja u periodu 2001.-2011. godine.....	54

